

JAARVERSLAG 2018

Vereniging Nederlands Cultuurlandschap
Beek-Ubbergen

VERENIGING NEDERLANDS
CULTUURLANDSCHAP

1. INLEIDING

2. ORGANISATIE

2.1 VERENIGING NEDERLANDS CULTUURLANDSCHAP

2.2 STICHTING DE LANDSCHAPSWACHT

2.3 STICHTING DAS&BOOM

3. VOORLICHTING , FONDSENWERVING EN LEDEN

3.1 LANDSCHAPMUSEUM

3.2 FONDSENWERVING

3.3 LEDEN

4. PROJECTEN EN PROGRAMMA'S VAN DE VERENIGING NEDERLANDS CULTUURLANDSCHAP

4.1 BELEIDSBEINVLOEDING

4.2 LANDSCHAPSHERSTEL

4.3 PROGRAMMA MAASHEGGEN

- Extra project Postcodeloterij
- Beheer gemeenten Maasheggen
- Collectief Deltaplan Landschap

4.4 ICOONLANDSCHAPPEWN

4.5 LANDSCHAPSADVIES

4.6 OTTERROJECT: DE GROEN BLAUWE RIJN ALLIANTIE

4.7 NATUUR IN DE STRAAT

4.8 DIGITAAL LANDSCHAPSARCHIEF

4.9 GOUDEN MISPEL EN GOUDEN ZWALUW

4.10 DAS&BOOM

5. FINANCIEEL VERSLAG

5.1 Financiën 2018

5.2 Begroting 2019

6. JAARPLAN 2019

7. VERANTWOORDINGSVERKLARING

BIJLAGE 1: Controleverklaring afgegeven bij de samengevatte jaarcijfers 2018

1. INLEIDING

Voor u ligt het jaarverslag 2018 van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC). De VNC is een vereniging van enthousiaste en betrokken leden, vrijwilligers en een klein professioneel bureau, waar kwaliteitsdenken en winst voor het landschap voorop staan.

Het bestuur heeft geconcludeerd dat de projecten van de VNC conform de SMART-doelstelling, geformuleerd in jaarplan 2018, en passend binnen het Meerjarenbeleidsplan, uitgevoerd zijn.

Op de kaart van Nederland hebben we in 2018 op talloze plekken landschap kunnen toevoegen, waar de VNC al dan niet in samenwerkingsverbanden aan landschapsherstel heeft gewerkt. Van restauratie van individuele monumentale landschapselementen tot uitvoering van complete bedrijfslandschapsplannen. Het zwaartepunt lag daarbij Gelderland, Noord Brabant en Limburg.

Ook dit jaar is speciale aandacht uitgegaan naar de Maasheggen. Tijdens het Goed Geld Gala 2016 heeft de vereniging een prachtige bijdrage uit de extra trekking mogen ontvangen om een van onze oudste cultuurlandschappen en grootste aaneengesloten heggenlandschappen te redden. In combinatie met het agrarisch natuurbeheer, wat het mede door VNC opgerichte Collectief Deltaplan Landschap in de Maasheggen mag uitvoeren, is een goede basis gelegd voor een opknappbeurt van het gebied. In 2018 hebben we op strategische plekken grondposities kunnen innemen en in juli 2018 is het gebied officieel tot Unesco Man And Biosphere uitgeroepen.

2018 Was het jaar waarin het eerste Icoonlandschap door de VNC werd onthuld: Noorbeek. De status van Icoonlandschap wordt door de VNC gegeven aan gebieden waar het landschap de eeuwenoude geschiedenis vast heeft gehouden, die een rijke flora en fauna herbergen en waar tradities in ere worden gehouden, zowel materieel als immaterieel.

De VNC wijst de komende jaren in Nederland meer Icoonlandschappen aan. Juist omdat de Rijksoverheid geen acht meer slaat op ons landschap en de achteruitgang daarvan gestaag doorgaat, zelfs in Nationale Landschappen, nu de regering deze vaarwel heeft gezegd.

De titel Icoonlandschap wordt aan Noorbeek toegekend omdat het landschap door zijn bovengemiddelde schoonheid en toegankelijkheid bij uitstek voldoet aan zo'n iconische status.

Verder hebben we ons weer volop ingezet voor instandhouding en bescherming van landschapselementen en bijzondere cultuurlandschappen, werden er weer stimuleringsprijzen voor de Gouden Mispel voor landschapsontwikkeling en de Gouden Zwaluw voor vergroening van steden uitgereikt. Ook in het grensoverschrijdende project de 'Green Blue Rhine Alliance', mede mogelijk gemaakt dankzij een Europese subsidie, zijn goede vorderingen gemaakt. In dit project zijn de eerste faunavoorzieningen voor otter, ijsvogel en oeverzwaluw gerealiseerd.

2. ORGANISATIE

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, de Landschapswacht en Stichting Das&Boom functioneren als één organisatorische eenheid. Hieronder vindt u een verslag van de belangrijkste ontwikkelingen in fondsenwerving, leden- en donateurs aantal, missie en visie, doelstelling, bestuurlijke samenstelling en overige organisatorische informatie van de VNC, de Landschapswacht en Stichting Das&Boom.

2.1 Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Missie

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap (VNC) wil agrarische cultuurgeschiedenis zichtbaar houden. Daarnaast ijvert zij voor een rijk geschakeerd cultuurlandschap in heel Nederland, nadrukkelijk ook in de bebouwde omgeving. Een landschap van deze tijd, met respect voor het verleden en voor de mensen die daar nu werken, wonen en recreëren. Gezien de ecologische footprint die Nederland in de wereld heeft, zet de VNC zich in om agrarische (voedsel)productie in onze vruchtbare delta te behouden. Deze agrarische productielandschappen moeten ook ruimte bieden aan andere functies zoals cultuurhistorie, landschapsschoon, recreatie en biodiversiteit.

Visie 'Nederland weer mooi'

De agrarische cultuurgeschiedenis van een aanzienlijk gedeelte van Nederland is al eeuwenoud. De VNC beoogt enerzijds een grootscheeps herstel van de traditionele kavelgrenzen en anderzijds de aanleg en het ontwerp van geheel nieuwe elementen in heel Nederland - buiten de aangekochte natuurgebieden en steden. Een Nederland waar je trots op bent, een landschap waar je graag in vertoeft. Een mooi Nederland.

Deltaplan voor het Landschap

Het Deltaplan voorziet in een netwerk van landschapselementen zoals akkerranden, bloemrijke bermen en slootkanten, heggen en houtwallen, graften en lanen, wordt in het Deltaplan gekoppeld aan fiets-, ruiter- en voetpaden en kanoroutes.

Natuur in de straat

Naast de aandacht die het landschap krijgt, wil de VNC nadrukkelijk ook de bebouwde omgeving groener maken. In feite is het stedelijk landschap ons meest intensief ingerichte cultuurlandschap. Het is van belang juist daar waar de meeste mensen wonen, werken en studeren het contact met de natuur zo laagdrempelig mogelijk te maken. De VNC acht het in het belang van de natuurbescherming dat juist stedelingen door groen omringd worden. Niet alleen ten behoeve van de verjonging van de achterban van natuur- en landschapsorganisaties, maar ook ter bevordering van voor de natuur en het landschap positieve keuzes en beïnvloeding van de politiek.

Statutaire doelstelling

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap heeft ten doel:

- a. behoud, herstel en verrijking van het agrarisch cultuurlandschap, waarbij groenblauwe dooradering van heel Nederland het streefbeeld is;

- b. het stimuleren van de waardering voor het agrarisch cultuurlandschap bij onder meer maatschappelijke en politieke organisaties, bedrijfsleven, overheden, opleidingsinstituten en individuen, waarbij cultuurhistorie, biodiversiteit en een forse verbetering van de recreatieve ontsluiting als basis dienen;
- c. het (doen) wegnemen van barrières en oplossen van knelpunten om tot dit verbeterde agrarisch cultuurlandschap te komen;
- d. het behoud van cultuurhistorische landschapselementen als onderdeel van het cultureel erfgoed en als inspiratiebron voor herstel van oude en inrichting van nieuwe landschappen;
- e. het herstellen van oude en inrichten van nieuwe landschappen, waarbij altijd in goed overleg en met respect voor de grondeigenaren en -gebruikers wordt gehandeld;
- f. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

Bestuur van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Het Algemeen Bestuur van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap had per 31-12-2018 de volgende samenstelling:

Harry Keereweer (voorzitter)

Hoofdfunctie: Gepensioneerd
Relevante nevenfunctie(s) Voorzitter Museum Stoomgemaal De Tuut en Motorenmuseum (Appeltern)
 Vice-voorzitter Beheer Vermogen Oud Burgeren (BVOB)
 Directeur HKconsultancy
 Voorzitter RvC BSB Zuid

Dedde Smid (penningmeester/secretaris)

Hoofdfunctie: Zelfstandig consulent, directeur Stichting Belmonte Arboretum, Wageningen
Relevante nevenfunctie(s) Bestuurslid St. Landschapskapitaal

Annet Kempenaar

Hoofdfunctie: Universitair docent bij Rijksuniversiteit Groningen
Relevante nevenfunctie(s)

Fried Frederix

Hoofdfunctie: gepensioneerd en eigenaar Tuin 'de Villa'
Relevante nevenfunctie(s) Lid Adviesraad Kwaliteitsborging Hoogwaterbeschermingsprogramma
 Bestuurslid Hoogwaterplatform (Ooijpolder)
 Voorzitter Landschapsvereniging Ooijpolder-Groesbeek 'de Ploegdriever'
 Penningmeester Coöperatieve Agrarisch Natuurbeheervereniging
 Collectief Rivierenland ua
 Commissaris Rabobank Rijk van Nijmegen

Robbert Hijdra

Hoofdfunctie:

Gepensioneerd

Relevante nevenfunctie(s)

Lid van de Raad voor Advies van 'Wallaart & Kusse Public Affairs'
Bestuurslid Das&Boom

Louis Dolmans

Hoofdfunctie

Voorzitter Stichting Doornik Natuurakkers

Relevante nevenfunctie(s)

Tijdens de algemene ledenvergadering van 22 juni 2018 droeg het bestuur Annet Kempenaar voor als nieuw bestuurslid. Zij werd door de ALV gekozen als bestuurslid.

Directie Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Jaap Dirkmaat, Directeur

Relevante nevenfuncties

Voorzitter Stichting Das&Boom

Voorzitter Stichting Landschapswacht

Bestuurslid Stichting wAarde

Lid Urgenda

Lid Stedelijk Netwerk Nijmegen

Raad van Advies Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

De Raad van Advies had in 2018 de volgende samenstelling:

- Prof. drs. Fons Asselbergs, oud-Rijksadviseur voor cultureel erfgoed
- Dr. Hans Renes, historisch-geograaf / landschapsdeskundige aan de Universiteit Utrecht en de Vrije Universiteit Amsterdam
- Prof. ir. Wim Dik, oud-staatssecretaris Economische Zaken en voormalig voorzitter van de Raad van Bestuur van Koninklijke KPN N.V.
- Wouter van Dieren, lid van de Club van Rome
- Prof. dr. Maarten van Rossem, historicus
- Hans Dorrestijn, schrijver en cabaretier
- John Jansen van Galen, journalist en wandelchroniqueur

Personeel en vrijwilligers

Op 31 december 2018 was het vaste personeelsbestand als volgt samengesteld:

Visievorming en Agendering

Jaap Dirkmaat, Valentijn te Plate, Raymond Meussen, Lars van Peij, Charlotte Witte, Gertjan Sengers, Tim Leenders, Peter Ceelen, Cas van Rossum.

Groenbeheer

Patrick Hofman, Stefan Hoeve, Mats Kool, Niek Everaarts, Ramon Rodriguez Olid

Dassenopvang en dassenadvies

Bert Hesse, Hester Bartels, Marc Moonen

Interieurverzorging

Gerda Merkes

Financiële administratie

John de Groot

Personeelszaken

Jessy Sluiter

De salarissen binnen de VNC zijn gebaseerd op het rapport 'beloningsgebouw 2008-2009' van de (externe) VNC-personeels-adviseur, waarbij onderzoek verricht is aan de hand van functies, salarisschalen en secundaire arbeidsvoorwaarden van vergelijkbare (kleinschalige) natuur- en milieuorganisaties, alsmede de raam-CAO Bos en Natuur 2008 en is gebruik gemaakt van de beloningsmonitor 2008.

De Vereniging Nederlands Cultuurlandschap staat positief tegenover het werken met vrijwilligers en wil het werken met vrijwilligers stimuleren zodat mensen in aanraking komen met het werk van de VNC. De bedoeling is vrijwilligers zoveel plezier te laten beleven aan hun werk dat ze enthousiast en positief staan tegenover het werk en de doelstellingen van de VNC en dat enthousiasme uitdragen. De VNC heeft een vrijwilligersbeleid opgesteld, waarbij het uitgangspunt is om het werken en omgaan met vrijwilligers te professionaliseren zodat het aantal vrijwilligers de komende jaren kan groeien, met behoud van betrokkenheid en plezier in het werk, zowel bij de VNC-medewerker als de vrijwilliger, waardoor vrijwilligers daadwerkelijk het gevoel krijgen erkend en gewaardeerd te worden.

Het aantal vrijwilligers bedroeg op 31 december 2018 in totaal 44. Dit aantal is als volgt over de verschillende werkvelden verdeeld:

- Landschapmuseum 13 vrijwilligers
- Dierversorging 18 vrijwilligers
- Groen/pand 15 vrijwilligers

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Maatschappelijk verantwoord ondernemen zit in de genen van de organisatie: zorg voor natuur en landschap maakt immers deel uit van onze missie. Het beleid van de organisatie is erop gericht om daar waar mogelijk duurzame en verantwoorde middelen in te zetten. Tevens biedt de VNC aan meerdere mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een werkplek of stageplaats.

VNC maakt zich zorgen om de discussie rondom de energietransitie in Nederland. Getracht wordt beleidsmatige invloed uit te oefenen op dit onderwerp, waardoor de energietransitie op zorgvuldige wijze in Nederland geïmplementeerd wordt, met zo minimaal mogelijke gevolgen voor natuur en landschap, en op een zo efficiënt mogelijke wijze.

Mogelijk gemaakt door

De projecten en activiteiten van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap werden in 2018 mogelijk gemaakt door:

- Nationale Postcode Loterij
- Contributie van de leden
- Prins Bernhard Cultuurfonds
- ASN-Foundation
- Stichting Doelwijk
- Stichting Elise Mathilde
- Dinamofonds

- Ars Donandi
- Stichting De Lange Brug

2.2 Stichting de Landschapswacht

Statutaire doelstelling Stichting de Landschapswacht

1. De stichting heeft ten doel:

- het behoud van cultuurhistorische landschapselementen als onderdeel van het cultureel erfgoed en als inspiratiebron voor herstel van oude en inrichting van nieuwe landschappen;
- voorlichting, aanplant, beheer, herstel en bescherming van cultuurhistorische landschapselementen zoals (vlecht)heggen, hagen en houtwallen, binnen en buiten de bebouwde kom in geheel Nederland;
- eigenaren en beheerders wijzen op hun verantwoordelijkheid voor beheer en onderhoud van het cultuurhistorisch landschap;
- het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

2. De stichting tracht haar doel te verwezenlijken met:

- subsidies, giften, legaten, erfstellingen, inkomsten uit vermogen en opbrengsten uit uitgevoerde werkopdrachten en alle verdere wettige middelen. Dit alles in de ruimste zin van het woord.

Samenstelling bestuur

Jaap Dirkmaat (voorzitter)

Bart Dingemanse (penningmeester)

Valentijn te Plate (secretaris)

Relevante nevenfunctie(s)

Directeur Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Voorzitter Stichting Das&Boom

Bestuurslid Stichting wAarde

Lid Urgenda

Lid Stedelijk Netwerk Nijmegen

2.3 Stichting Das&Boom

Statutaire doelstelling Stichting Das&Boom

1. De stichting heeft ten doel:

- de gunstige staat van instandhouding van planten en diersoorten op Nederlands grondgebied, door de bescherming en het behoud van bedreigde soorten dieren en planten en hun leefgebieden en of trekroutes, overwintering of broed- en ruigebieden, overeenkomstig internationale verdragen, richtlijnen en conventies voor zover Nederland daarin een verdragsluitende partij is en of verplichtingen is aangegaan, mede in het belang van het totale leefmilieu, zulks met name ook in het belang van de mens, zich hierbij mede beroepend op art. 21 van de Grondwet. Bij wijze van voorbeeld en derhalve geenszins limitatief bedoeld gaat het daarbij meer specifiek om bedreigde plant- en diersoorten zoals korenwolf, geelbuikvuurpad, korhoen, otter, das, hazelmuis en

- leefgebieden van deze dieren, aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur, Ecologische Verbindingszone, Natura 2000-gebied of Beschermd Natuurmonument;
- b. het ondersteunen van de doelstelling en werkzaamheden van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, inschrijfnummer Kamer van Koophandel Centraal Gelderland 40 14 52 91, met activiteiten en overige (financiële) middelen;
 - c. het beschermen van gelijksoortige belangen, zoals hiervoor onder a. en b. bedoeld, van andere (rechts)personen;
 - d. hulpbehoevende dassen, die door ziekte, verwonding of verwezing, door direct of indirect menselijk handelen of nalaten tijdelijk niet zelfstandig in de vrije natuur kunnen overleven, tijdelijk op te vangen, te verzorgen en te revalideren. De opvang bij de stichting is gericht op een zo spoedig mogelijke terugkeer van de dieren naar de natuur, waarbij zoveel mogelijk wordt voorkomen dat dieren onnodige stress ervaren of letsel oplopen. De opvang is zodanig dat een dier zoveel mogelijk zijn soorteigen gedrag kan blijven vertonen na terugkeer naar de natuur. De stichting bevordert zinnvolle hulp aan dassen op een zo terughoudend mogelijke manier. Bovendien tracht de stichting onoordeelkundig ingrijpen in natuurlijke processen zoveel mogelijk te voorkomen middels een proactief voorlichtingsbeleid, speciaal gericht op personen en organisaties die geconfronteerd (kunnen) worden met dassen die mogelijk hulpbehoevend zijn.
 - e. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

2. Zij tracht dit doel onder meer te bereiken door:

- a. het kritisch volgen van overheden bij hun beleid met betrekking tot het in artikel 1 genoemde, zo nodig door middel van gerechtelijke procedures;
- b. ter bescherming van soorten het discreet hanteren van publicaties/informatie en een beperkt ijveren voor openbaarheid van gegevens zover dit op directe wijze in dienst kan staan van het behoud van de in dit artikel genoemde diersoorten, flora en vegetatie;
- c. het adviseren van overheden en derden bij hun ruimtelijke ordeningsbeleid op beleidsmatig- en beheergericht onderzoekskundig niveau;
- d. het verzorgen van voorlichting en educatie;
- e. publicaties (o.a. in de vorm van een Jaarverslag en Kwartaalverslagen);
- f. het uitvoeren van beheer- en beschermingsgericht (veld)onderzoek;
- g. eigen beheer van burchten en biotopen door middel van, indien noodzakelijk, aankoop en beheer(werkzaamheden);
- h. het ijveren naar een betere juridische status van de in artikel 1 genoemde diersoorten, flora en vegetatie, alsmede hun leefmilieus;
- i. het houden van vergaderingen en bijeenkomsten;
- j. samenwerking met instellingen, verenigingen, overheidsinstanties en deskundigen, die een gelijk of verwant doel nastreven, steun aan initiatieven ter bescherming van de in artikel 1 genoemde diersoorten, flora en vegetatie, alsmede hun (potentiële) leefmilieus en habitats;
- k. toezien op een actief beleid en het verrichten van werkzaamheden op het vlak van opvang en herintroductie van de in artikel 1 genoemde diersoorten en plantensoorten, ter herstel en versterking van de inheemse populatie, voor zover Nederland ten aanzien van deze soorten

verplichtingen is aangegaan en de gunstige staat van instandhouding niet of gebrekkig heeft weten te handhaven;

I. werven van financiële middelen, verkregen uit het verrichten van betaalde opdrachten en uit andere baten, zoals erfstellingen, legaten, lastbevoordelingen, schenkingen, donaties en subsidies.

Samenstelling bestuur

Jaap Dirkmaat (voorzitter)

Relevante nevenfunctie(s)

Directeur Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Voorzitter Stichting Landschapswacht

Bestuurslid Stichting wAarde

Lid Urgenda

Lid Stedelijk Netwerk Nijmegen

Wiel Tonies (secretaris)

Robbert Hijdra (penningmeester)

Lid van de Raad voor Advies van 'Wallaart & Kusse
Public Affairs'

Bestuurslid Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

De projecten en activiteiten van Das&Boom werden in 2017 mogelijk gemaakt door:

- Inzet van vrijwilligers
- Betaalde adviesopdrachten
- Vriendenloterij

3. VOORLICHTING, FONDSENWERVING EN LEDEN

3.1 Landschapmuseum

In 2017 heeft de naamswijziging van het Informatiecentrum Nederlands Cultuurlandschap naar het Landschapmuseum plaatsgevonden. Om de drempel voor een bezoek zo laag mogelijk te houden is besloten om met ingang van 2017 geen entree meer aan bezoekers te vragen, dit in het kader van het verspreiden van onze boodschap aan een zo groot mogelijk publiek.

Het Landschapmuseum biedt belangrijke ondersteuning bij het creëren van draagvlak voor de doelstellingen van de VNC. Het wordt veelvuldig bezocht door leden van de VNC en andere geïnteresseerden. Daarnaast bezoeken ook doelgroepen als agrariërs, ambtenaren en politici, natuurbeheerders en studenten van universiteiten en voortgezet onderwijs het centrum.

Door middel van voorlichting en educatie komen de bezoekers aan de weet waar in hun eigen omgeving nog oude gave cultuurlandschappen zijn (en waar ze zijn verdwenen). Ook kunnen zij er ideeën opdoen over toekomstmogelijkheden voor het landschap.

Het Landschapmuseum was in 2018 van maart tot en met oktober iedere woensdag en zondag geopend voor publiek. Buiten deze reguliere openingstijden werden ook specifieke doelgroepen ontvangen.

3.2 Fondsenwerving

Bij de fondsenwerving hanteert de VNC de gedragscodes van het VFI. De fondsenwerving is als volgt onderverdeeld:

- 1 individuele werving
- 2 werving via media
- 3 aantrekken sponsors en donoren

De besteding van de geworven gelden is conform de doelstelling van de VNC. Het beleid met betrekking tot fondsenwerving is dat niet meer dan 25% van deze fondsen wordt besteed aan de werving van nieuwe fondsen. De VNC streeft erna dit percentage onder de 10% te houden. Voor 2018 is dit percentage 0,6%.

3.3 Leden

Op 1 januari 2018 telde de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap 3.118 leden. Op 31 december 2018 was dit aantal licht gedaald tot 3.011.

De opbrengst van de Zomeractie 2018 was bestemd voor het project 'Redding voor uniek Limburgs maasheggen ensemble'.

De Herfstactie stond in het teken van een extra dienstauto. De Kerstactie 2018 was gericht op het project 'Bloem- en kruidenrijke graslandranden'

Het kwartaalblad *Landschappelijk* verscheen in het verslagjaar viermaal.

4. PROJECTEN/PROGRAMMA'S VERENIGING NEDERLANDS CULTUURLANDSCHAP

4.1 BELEIDSBEINVLOEDING

In Nederland tellen landschapselementen zoals heggen en houtwallen niet mee bij de oppervlakte van landbouwgrond, waarvoor boeren Europese subsidie kunnen ontvangen. Dit in tegenstelling tot wat de in ons omringende landen zoals België, Duitsland, Engeland en Frankrijk het geval is. Daar maken – geheel in overeenkomst met de Europese richtlijn – landschapselementen wél onderdeel uit van het subsidiabele landbouwoppervlak. Bijkomend probleem in Nederland is er dat bij het bepalen van het subsidiabele landbouwoppervlak gebruikgemaakt wordt van luchtfoto's, waarin met enige regelmaat de slagschaduw van de landschapselementen per abuis wordt meegeteld bij het bepalen van de oppervlakte van die elementen. In een tijd waarin ons landschap zwaar onder druk staat en de roep om meer natuur en biodiversiteit steeds luider wordt, was het ons inziens onbestaanbaar dat de Nederlandse overheid niet de kansen aangrijpt die Europa biedt om het beheer van landschapselementen te beschouwen als onderdeel van het landbouwoppervlak en dus wél te vergoeden. Zomer 2018 heeft de VNC, samen met andere natuur-, landschaps- en landbouworganisaties, per brief minister Schouten opgeroepen landschapselementen op te nemen in de hectarevergoeding van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). De minister heeft najaar 2018 de Kamer en ons inmiddels per brief geïnformeerd over de mogelijkheden hiervan. Hoewel de minister schrijft het behoud van landschapselementen te willen bevorderen, is zij niet voornemens deze als subsidiabele arealen landbouwgrond op te nemen in het huidige GLB.

De Energietransitie (plaatsing zonneparken/windmolens) vroeg in 2018 extra inzet. Wereldwijd, en dus ook in Nederland, wordt gewerkt in de richting van een energietransitie, die de catastrofale effecten van de gaande zijnde klimaatsverandering nog moet kunnen keren. Dit gebeurt jammerlijk genoeg niet met alle macht en kracht. En zeker niet efficiënt en gecoördineerd. Uit de gesprekken die de VNC najaar 2018 op het ministerie heeft gevoerd, naar aanleiding van onze brandbrief aan de verantwoordelijke bewindslieden, bleek dat dit ook niet gaat gebeuren. Op het ministerie gelooft men in de lokale en regionale democratie van provincies en samenwerkende verbanden van gemeentes.

Het landschap betaalt nu de rekening. Doordat overheden geen visie en zelfwerkzaamheid hebben en weigeren daadkrachtig in te grijpen en te sturen, helpen ze graag elk plan van derden uit de markt mee realiseren, ook al gaat dat ten koste van bossen, natuurgebieden, cultuurlandschappen, bedreigde dieren.

In 2018 zijn door de VNC enkele voorwaarden opgesteld, waarmee we inzetten op aanpassingen van eventuele plannen:

- Zonneparken worden niet zo compact gemaakt dat ecologische waarden ter plekke vrijwel verdwijnen (concreet: de zonnepanelen mogen de grond van het park voor niet meer dan 50% bedekken).
- Natuurwaarden die bedreigd worden, moeten in de directe nabijheid gecompenseerd worden.
- Tussen en onder de zonnepanelen worden inheemse kruiden en grassen gezaaid, met het oog op rode lijstsoorten zoals patrijs, korenwolf en zeldzame akkerkruiden. Rondom de zonneparkweides wordt een streekeigen of passend landschappelijk casco van landschapselementen aangelegd.

- Het zonnepark verhuist na circa vijftien jaar naar een nieuwe locatie, waarna de boeren weer gebruik nemen van het land. Het landschappelijk casco blijft bestaan als landschappelijk raamwerk.
- De initiatiefnemer van het zonnepark heeft gedurende die vijftien jaar voldoende geld apart gezet waarmee het aangelegde landschappelijke raamwerk dertig jaar beheerd kan worden; daarna neemt de gemeente het onderhoud over.

Met behulp van deze voorwaarden wordt in ieder geval een bijdrage geleverd aan het landschap en de biodiversiteit op de lange termijn.

De komende jaren zal veel extra werk zal nodig zijn om dergelijke projecten – in strijd met wet- en regelgeving en RVO-richtlijnen - aan de kaak te stellen, juridisch te bevechten en telkens alternatieven naar voren te brengen.

4.2 LANDSCHAPSHERSTEL

In 2017 heeft de VNC grote én kleine landschapsherstelprojecten uitgevoerd. Vele kilometers heggen, houtwallen en hoogstamboomgaarden zijn gerestaureerd en aangelegd. Hieronder volgen enkele voorbeelden.

Project Ooijpolder/Groesbeek

In de Ooijpolder zijn de inrichtingsprojecten afgerond en is de VNC bezig met het reguliere beheer van de aangelegde landschapselementen. In Groesbeek zijn de inrichtingsprojecten ook afgerond en voert bij diverse eigenaren het beheer uit. Totaal beheert de VNC hier ongeveer 10 km aan landschapselementen.

GOB

In het kader van het Maasheggenherstel heeft VNC grond in de Maasheggen aangekocht. Om deze optimaal in te richten maakt VNC gebruik van de zogenaamde GOB subsidie (Groen Ontwikkel Fonds Brabant) van de provincie Brabant. Hierbij kan o.a. inrichtingssubsidie verkregen worden. In 2018 heeft de VNC enkele kilometers hagen en graskruidentranden aangelegd op eigen grond in de Maasheggen.

Project gemeenten Lochem en Bronckhorst

In 2014 heeft de VNC een vierjarig landschapsherstelproject in de gemeente Lochem en Bronckhorst afgerond. In 2015 kon met een vervolg hierop worden gestart, dankzij bijdragen van de gemeente Lochem en Bronckhorst, de provincie Gelderland, het Prins Bernhard Cultuurfonds en de ASN-Foundation. In 2018 is binnen dit project gewerkt aan herstel en aanleg van heggen, houtwallen, boomgaarden en poelen.

Project Berkelland

In de gemeente Berkelland zijn vele landschapselementen aan erosie onderhevig. Gebruikmakend van de subsidieregeling van de provincie Gelderland, in samenwerking met

de agrarische natuurvereniging Berkel en Slinge en de gemeente Berkelland, zijn in dit gebied in 2018 verschillende landschapselementen opgeknapt in de gemeente Berkelland.

Project landschapsherstel Noord-Limburg

In Noord-Limburg is de VNC aan de slag gegaan met een groot landschapsherstelproject. Dankzij het Prins Bernhard Cultuurfonds, de ASN-Foundation, Stichting Doelwijk, Stichting Dinamo Fonds en middelen via de Groenblauwe Diensten Limburg zijn in de afgelopen periode vele nieuwe heggen en hoogstamboomgaarden aangeplant en oude hersteld. In de komende jaren worden de 15 km aangelegde landschapselementen ook door de VNC beheerd.

Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten

Sinds 2013 onderhouden we voor Staatsbosbeheer (SBB) de heggen in en rondom Overasselt en Balgoij. Het gaat hier in totaal om 18 kilometer aan heggen. Naar aanleiding van deze samenwerking wordt de groenploeg van de VNC steeds vaker door SBB gevraagd om ook andere werkzaamheden te verrichten, zoals bosmaaien en zagen.

Ook voor Natuurmonumenten onderhouden we jaarlijks 4,5 kilometer heggen op en rond de Sint Jansberg (Noord-Limburg). De samenwerking met Natuurmonumenten wordt ieder jaar intensiever.

Beheer gemeenten Maasheggen

Ook in steeds meer gemeenten wordt de groenploeg ingeschakeld voor het knippen van de hagen. Sinds 2015 in de gemeente Boxmeer, sinds 2016 in de gemeente Mook en Middelaar en vanaf 2017 ook in de gemeente Genneep. Het gaat hierbij om zo'n 40 km.

Collectief Deltaplan Landschap

In 2016 hebben we voor het eerst de hagen van het collectief Deltaplan beheerd. In 2018 hebben we dit ook gedaan en is het areaal uitgebreid. Het gaat om ruim 40 km aan struweel- en kniphagen.

Het Weurtsche Straatje.

Sinds 2018 voert de VNC in opdracht van de provincie Gelderland het beheer uit in het Weurtsche Straatje. Het 'Straatje' kent een rijke geschiedenis en een aantal waardevolle landschapselementen. Er komt een aantal bijzondere autochtone soorten voor in het gebied, zoals Spaanse aak, tweestijlige meidoorn en wegedoorn. Enkele grote schietwilgen van meer dan zes meter omtrek en vermoedelijk rond de honderd jaar oud, markeren oude kavelgrenzen en dragen bij aan de rijke historie van het gebied.

Project Netterden

In 2018 is de VNC, in samenwerking met de Stichting Achterhoek weer Mooi en Vereniging Leefbaarheid Netterden gestart met het herstellen en restaureren van resten van de 'groene netwerkstructuren' in het landschap. Het project is mogelijk gemaakt dankzij een gemeentelijke en provinciale bijdrage. Ook is een bijdrage van het Prins Bernhard

Cultuurfonds Gelderland ontvangen. In 2018 zijn verschillende nieuwe heggen en boomgaarden aangelegd. Het project zal in 2019 worden afgerond.

Compensatie voor dassenverhuizing in Roermond. In Roermond heeft de VNC in de nabije omgeving van de provinciale weg N280 een compensatiegebied ingericht naar aanleiding van een dassenverhuizing aldaar. Na de succesvol uitgevoerde verhuizing is het gebied door de VNC in samenwerking met Stichting Das&Boom ingericht. In totaal is er 2100 meter struweelhaag, 1800 meter knip- en scheerhaag en 15 hoogstamfruitbomen aangeplant. De VNC voert ook het beheer hiervan uit.

Compensatiegebied Nistelrode

Het gebied rondom de golfbaan Nistelrode is een belangrijk dassenleefgebied. Ter compensatie van de uitbreiding van de golfbaan heeft de VNC met middelen van de golfbaan een perceel van ruim 2 ha aangekocht. Deze is omgevormd naar natuur en ingericht met 500 m houtwallen en 550 m aan faunaranden. Daarnaast is het perceel ingezaaid met een graskruidenmengsel en wordt het als zodanig beheerd door de VNC.

Gemeente Nijmegen

In verband met de bouw van een nieuwbouwwijk op waterwingebied moet de gemeente Nijmegen de natuur- en milieuschade elders compenseren. Om hier aan te voldoen wil de gemeente Nijmegen, als eigenaar van perceel 'Charlemagne' (nabij de Elshof), de huidige agrarische bestemming wijzigen in een natuur bestemming. Naast de bestemmingsplanwijziging zijn inrichtingsmaatregelen nodig om invulling te geven aan de nieuwe bestemming. De VNC heeft in opdracht van de gemeente Nijmegen een inrichtingsplan gemaakt, welke in 2018 is uitgevoerd.

Aan het Klappeijenpad en de Postweg, tussen Afrikamuseum en Hotel Erica, liggen drie percelen bloemrijk grasland, gescheiden door twee houtwallen. Dit grasland is eigendom van gemeente Nijmegen.

In de herfst van 2017 is het grasland afgerasterd om er de natuurwaarden te beschermen. Ook is hier nu een meidoornhaag van 500m langs dit raster geplant. Als de heg volgroeid is, kan het raster weg.

In het zuidelijkste perceel, dus aan de Postweg, is in het voorjaar een boomgaard geplant. VNC droeg zorg voor de projectvoorbereiding, de communicatie met belanghebbenden en de aanplant. Dit groenproject kwam voort uit de samenwerking van Stichting Zevenheuvelenloop en De Bastei, centrum voor natuur en cultuurhistorie en vindt plaats in het kader van Nijmegen Europese Groene Hoofdstad 2018.

Aan de Streekweg in Nijmegen hebben we in samenwerking met de gemeente Nijmegen een deel van een populierenbos omgevormd tot een geschikt leefgebied voor dassen. Er zit namelijk een dassenburcht in het populierenbos. Een deel van de populieren zijn gekapt en er zijn o.a. hazelaars, wilde appels, mispels en meidoorn geplant (5000 stuks in totaal). Ook is

er een poel gegraven en zijn er 20 stuks hoogstamfruitbomen geplant. VNC heeft in 2018 het beheer uitgevoerd en zal dit ook in 2019 gaan doen.

Divers

Naast bovengenoemde werkzaamheden voeren wij diverse anderen projecten/werkzaamheden uit. Zo onderhoudt de VNC ieder jaar ruim 25 km aan hagen bij particuliere eigenaren o.a. langs de Meerwijkselaan, Postweg en Oude Kleefsebaan in Berg en Dal, landgoederen 't Mulra, het Jagershuis, Twickel, Middachten en de Stichting Maasheggen Balgoy. Verder zijn er diverse landschapswerken uitgevoerd voor o.a. de gemeente Heumen, Gennep, gemeente Ede, de Bosgroep, particulieren en bedrijven. Ook het demonstratiegebied Palland, onderdeel van het Landschapmuseum van de VNC, wordt jaarlijks onderhouden.

4.3 PROGRAMMA MAASHEGGEN

Een belangrijk focusgebied van onze vereniging is de Maasheggen. Ons oudste cultuurlandschap en grootste hagenlandschap. Tijdens het Goed Geld Gala 2016 heeft de vereniging een prachtige bijdrage uit de extra trekking mogen ontvangen van de Postcodeloterij om een van onze oudste cultuurlandschappen en grootste aaneengesloten heggenlandschappen te redden. In combinatie met het agrarisch natuurbeheer, wat het mede door VNC opgerichte Collectief Deltaplan Landschap in de Maasheggen mag uitvoeren, is een goede basis gelegd voor een opknappbeurt van het gebied.

In 2017 is aan het gebiedsproces verder vorm gegeven. Het in 2017 opgestelde nieuwe meerjaren uitvoeringsprogramma voor de Noordelijke Maasvallei, borduurt voort op de visie van Ruimte voor Herinnering in de Maasvallei uit 2005. Karakteristiek voor de Maasheggen is dat het landschap is verdeeld in een groot aantal kleine landbouwpercelen die van elkaar gescheiden zijn door meidoornheggen. In oktober 2005 is een manifest ondertekend om de uitvoering van de visie te ondersteunen, en de cultuurhistorische waarden van identiteit van het gebied centraal te stellen in de ontwikkeling van de Maasheggen.

Eén van de projecten uit het uitvoeringsprogramma is het realiseren van het Natuurnetwerk Brabant (NNB) in het gebied tussen Maashees en Grave. De kavelruilcommissie, waar VNC actief bij betrokken is, heeft een ambitie opgesteld waarbij er sprake is van vier kerngebieden met hoge natuurwaarde, verbonden met tussenzones met kleinschalige landbouw omzoomd met struweelhagen.

De commissie heeft een veldcoördinator ingesteld die gesprekken aangaat met boeren en particulieren in het gebied om zo hun wensen boven tafel te krijgen. Boeren die een toekomst voor zich zien in het maasheggengebied mogen met een plan komen om aan te tonen dat ze een plek verdienen in het gebied. Voor boeren die kiezen voor schaalvergroting wordt elders ruilgrond gezocht buiten het gebied.

De begrenzing van het Natuurnetwerk Brabant is flexibel, dat wil zeggen dat de status kan worden ingezet waar hij tijdens de gesprekken het hardst nodig blijkt te zijn. Dit komt het herstel van heggen ten goede waar het nodig is.

Extra project postcodeloterij

In 2016 heeft VNC een donatie ontvangen van de Nationale Postcodeloterij om ons oudste cultuurlandschap de Maasheggen te redden. VNC heeft het doel om de Maasheggen te beschermen, te herstellen en te ontwikkelen en hanteert met ondersteuning van het loterijgeld hiervoor verschillende strategieën. In 2018 heeft de VNC actief deelgenomen in een uitgebreid gebiedsproces met diverse actoren.

- **Aankoop/inrichting/beheer:** In 2018 hebben we op een strategisch belangrijke plek een grondpositie kunnen innemen: er is hier een perceel van 5 ha aangekocht. Het heggennetwerk is hier hersteld; in totaal is hier ruim een kilometer nieuwe hagen. Aangekochte gronden worden omgezet naar natuur. De gronden worden, gezien het bijzondere karakter van deze activa binnen de doelstelling van de vereniging, na aankoop tot op €1 afgeschreven. Ze bezitten geen economische waarde meer, en de VNC wil de gronden niet meer verkopen.
- Op woensdag 25 juli 2018 zijn de Brabantse Maasheggen officieel benoemd tot **UNESCO-biosfeergebied**. Biosfeergebieden belichamen een unieke relatie tussen natuurlijk en cultureel erfgoed. De Maasheggen zijn nu het enige biosfeergebied van Nederland. In het kader van dit plan is de VNC samen met de gemeente Boxmeer in 2016 de procedure gestart om het Maasheggengebied internationaal erkend te krijgen als UNESCO-gebied. Voor de Noordelijke Maasvallei is de toekenning van de biosfeerstatus een heuglijk feit. Deze biedt kansen voor verdere duurzame ontwikkeling waarin het karakter van het gebied versterkt wordt.
- **Maasheggenboek:** Voor de productie van het Maasheggenboek is in 2018 verder gewerkt aan teksten, en zijn vele nieuwe foto's gemaakt van het gebied.
- **Educatie** In 2018 zijn enkele heggenvlecht cursussen georganiseerd. Instructeur was Lex Roeleveld, gecertificeerd heggenvlechter en lid van het Gilde van Heggenvlechters.

Beheer gemeenten Maasheggen

De verschillende Brabantse en Limburgse maasheggengemeenten schakelen tegenwoordig de groenploeg van de VNC in voor het beheer van de heggen op gemeentegrounden. In 2018 is dit gedaan voor de gemeente Boxmeer, gemeente Mook en Middelaar, gemeente Bergen en gemeente Gennep. Totaal ruim 40 kilometer heggen worden op deze wijze kwalitatief en met een optimale biodiversiteitsdoelstelling beheerd.

Collectief Deltaplan Landschap

In 2015 is als enige landelijke collectief naast de 39 regionale collectieven De Coöperatieve Vereniging Deltaplan Landschap U.A. opgericht door Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, Stichting Werkgroep Grauwe Kiekendief en het Louis Bolk Instituut. Waar

de regionale collectieven vooral een organisatorische rol aannemen, proberen we als landelijk collectief met onze kennisachtergrond grotere natuur- en landschapswinsten na te streven.

In 2018 is voor het agrarisch natuurbeheer invulling gegeven aan het kwaliteitshandboek, contractvorming en contractbeheer en ecologische monitoring. In totaal wordt er jaarlijks ruim 52 kilometer maasheg beheerd. Er is een nieuwe gebiedsofferte ingediend voor hetzelfde gebied voor de vrijvallende contracten agrarisch natuurbeheer in 2018.

Daarnaast hebben we de kennis van de werkgroep grauwe kiekendief en van de boeren uit de Maasheggen gecombineerd om een eigen versie van een vogelakker te maken. Deze meerjarige vogelakkers worden geploegd, gezaaid en geoogst door deelnemers van het collectief, onder regie van de veldcoördinator. Een “maasheggen-vogelakker” bestaat afwisselend uit stroken luzerne en stroken kruidenrijk mengsel. Deze zijn geoptimaliseerd voor de geelgors en de patrijs.

4.4 ICOONLANDSCHAPPEN

De VNC is in 2018 begonnen met een nieuwe campagne: Icoonlandschappen. Grote delen van onze soms duizenden jaren oude natuurrijke agrarische cultuurlandschappen zijn reeds verdwenen door ruilverkaveling, wegeaanleg, delfstofwinning en verstedelijking.

Gelukkig zijn er ook gebieden die desondanks overeind zijn gebleven en hun cultuurlandschappelijke en -historische waarden hebben weten te behouden. Landschappen die vertellen hoe mooi, rijk en inspirerend ons land kan zijn, waar de geschiedenis nog zichtbaar is en waar wilde flora en fauna bewaard zijn gebleven. Gebieden die als zodanig een nationale voorbeeldfunctie hebben en van een onomstreden iconische waarde zijn voor het Nederlandse cultuurlandschap, ofte wel: Icoonlandschappen.

Het is de hoogste tijd om deze landschappen te belonen met de waardering die zij verdienen. Een onderscheiding die een buitengewoon compliment geeft aan de bewoners van zo'n gebied en deze zodoende voorziet van een waardering met nationale uitstraling. Een erkenning waardoor iedereen in Nederland weet waar deze iconowaardige cultuurlandschappen liggen.

14 April 2018 is aan Noorbeek de status Icoonlandschap toegekend. Het landschap voldoet door zijn bovengemiddelde schoonheid en toegankelijkheid bij uitstek aan zo'n iconische status. Ook de door het hele jaar verspreide uitbundig gevierde tradities, soms met middeleeuwse wortels, spelen hierin mee. Tradities zoals de processie, het koningsvogelschieten en het Denhalen ter verering van de Ierse patroonheilige Sint Brigida, die het dorp tot op de dag van vandaag vrijwaart van veepest. Eén van de tradities heeft het zelfs gebracht tot immaterieel erfgoed.

De VNC wijst de komende jaren in Nederland meer Icoonlandschappen aan. Juist omdat de Rijksoverheid geen acht meer slaat op ons landschap en de achteruitgang daarvan gestaag doorgaat, zelfs in Nationale Landschappen, nu de regering deze vaarwel heeft gezegd.

4.5 LANDSCHAPSADVIES

De VNC heeft in 2018 gewerkt aan twee grotere landschapsadviezen.

Mook en Middelaar

De gemeenteraad van Mook en Middelaar heeft in 2017 de VNC opdracht gegeven om een visie op te stellen voor herstel van het Maasheggenlandschap in de gemeente Mook en Middelaar. Het doel van de visie is om te komen tot een uitvoeringsstrategie voor het beheer, de kwaliteitsverbetering en de optimalisatie van het Maasheggenlandschap in de gemeente Mook en Middelaar. De visie is begin 2018 afgerond, en gepresenteerd aan de gemeente.

Rhoon

Het oorspronkelijke plan van de rijksoverheid om in het kader van de Planologische Kernbeslissing Project Mainportontwikkeling Rotterdam (PKB PMR) een gebied van circa 600 ha ten zuiden van Rotterdam te transformeren naar een natuur- en recreatiegebied (het Buitenland van Rhoon) had onvoldoende draagvlak bij bedrijven en bewoners uit het gebied.

Daarom is in opdracht van de Vereniging Agrarische Belangen IJsselmonde in 2013 gewerkt aan een alternatief plan dat geleid heeft tot het rapport 'Levend Buitenland van Rhoon', opgesteld door Vereniging Nederlands Cultuurlandschap in samenwerking met het Louis Bolk Instituut en de Werkgroep Grauwe Kiekendief. Dat plan voorziet in hoogwaardige akkernatuur, behoud en herstel van cultuurhistorie en toevoeging van recreatie.

Voormalig minister Veerman heeft in opdracht van de provincie en met instemming van de staatsecretaris van EZ in de eerste helft van 2014 onderzocht of een plan met meer draagvlak voor Buitenland van Rhoon mogelijk is. De heer Veerman stelt in zijn advies voor om te komen tot een andere invulling van 'hoogwaardige natuur'. Hij stelt voor in een deel van het gebied hoogwaardige akkernatuur te realiseren in plaats van het hoogwaardige natuurdoeltype 'zoetklei oermoeras'. Daarnaast adviseert Veerman een andere aanpak, namelijk het oprichten van een "coöperatie voor gebiedsontwikkeling". Hij heeft bij zijn advies ook het VNC plan betrokken. Het rapport van Veerman is nadien in een aantal gremia besproken en beoordeeld, met in het algemeen een positief oordeel.

Sinds eind 2016 is VNC met het Louis Bolk Instituut betrokken bij de begeleiding van de uitvoer van de plannen. In 2017 en de eerste helft van 2018 is er hard gewerkt aan een Streefbeeld, dat in juni 2018 feestelijk werd gepresenteerd. Het Streefbeeld is het gezamenlijk toekomstbeeld voor het Buitenland van Rhoon en vormt de basis voor de uitvoer van de maatregelen. In juli is de gebiedscoöperatie opgericht. In de coöperatie zitten boeren, natuurorganisaties, recreatieondernemers en alle anderen die een bijdrage willen leveren aan de ontwikkeling van het gebied. De centrale doelstelling van de coöperatie is het realiseren van het Streefbeeld.

In opdracht van deze gebiedscoöperatie zijn VNC en het Louis Bolk Instituut vervolgens aan de slag gegaan met het opstellen van het Jaarplan 2019 en het Meerjarenplan 2019-2023. Hierin staat beschreven wat de coöperatie de komende jaren gaat doen en hoeveel geld zij daarvoor nodig heeft. Op basis van deze plannen krijgt de coöperatie geld ter beschikking gesteld van de provincie.

Behalve het opstellen van het Streefbeeld, Jaarplan en Meerjarenplan, hebben VNC en het Louis Bolk Instituut het afgelopen jaar de coöperatie en haar leden geadviseerd en begeleid bij de voorbereiding en de uitvoer van de eerste maatregelen in het gebied.

4.6 OTTERPROJECT: DE GROEN BLAUWE RIJN ALLIANTIE

In de zomer van 2017 is de subsidiebeschikking vanuit Europa gekomen voor het projectvoorstel 'de Groen Blauwe Rijn Alliantie'. Dit driejarige Euregio-project is een samenwerkingsverband tussen in totaal twaalf Nederlandse en Duitse organisaties. De dekking is voor 50% gewaarborgd door Interreg V, en voor 25% door de provincie Gelderland en Nordrhein Westfalen.

De laatste 25% bestaat uit de eigen bijdrage van de projectpartners.

Het project richt zich op het gezamenlijk werken aan de versterking van grensoverschrijdende ecologische verbindingen, zoals het oplossen van migratieroutes van otters, kennisontwikkeling omtrent uiterwaardontwikkeling, (trek-)vismigratie en de ontwikkeling van een gezamenlijke monitoringsdatabase. De VNC zal zich binnen het project richten op het aanleggen van zogeheten 'stapstenen' voor de otter. Maar ook voor andere soorten zoals de oeverzwaluw en de ijsvogel worden maatregelen getroffen.

Om de otter te helpen overleven in ons landschap met haar kale oevers, zullen er in totaal 40 kunstmatige 'otterholts' worden aangelegd. De VNC zorgt voor de aanleg daarvan. Otterholts zijn ondergrondse schuilplaatsen die otters gebruiken om te schuilen, slapen en jongen te werpen.

In Engeland heeft men al jaren ervaring met het aanleggen van kunstmatige otterholts. De VNC heeft diverse werkbezoeken aan otterexperts in Engeland afgelegd. De opgedane kennis zal ingezet worden in het eigen project, en wordt gedeeld met de Duitse partners.

In 2018 zijn locaties voor otterholts, ijsvogelwanden, en oeverzwaluwwanden gerealiseerd. Er zijn 6 ijsvogelwanden aangelegd langs de Linge in de buurt van Elst en langs het Meertje in de Ooijpolder. Verder waren er eind 2018 11 otterholts gereed, met name langs de Linge, maar ook langs het Meertje en bij Doesburg langs de Oude IJssel. Bovendien heeft VNC een oeverzwaluwwand gerealiseerd in het gebied Waterrijk van Park Lingezegen (bij Elst). Voor de realisatie van deze wand is samengewerkt met Park Lingezegen en Vogelwerkgroep Arnhem, die de wand zal gaan onderhouden. De wand kan nestgelegenheid bieden aan 120 nestparen.

Het project zal een positieve stimulans betekenen voor de otter, voor de ijsvogel, voor de oeverzwaluw en voor veel andere soorten, die straks de strakke leegte in het landschap kunnen gaan doorkruisen en overbruggen, op zoek naar nieuwe leefgebieden, omdat dit project vertrouwenwekkende oases voor de dieren gaat aanleggen, op beloopbare en bezwembare afstanden.

4.7 NATUUR IN DE STRAAT

De huidige generatie kinderen dreigt te vervreemden van de natuur. Ze groeien voornamelijk op in de stad en komen in het dagelijks leven nauwelijks nog in aanraking met 'natuur'. Dit in tegenstelling tot de natuurbeschermers van nu: vaak al op jonge leeftijd kregen zij de kans hun liefde voor natuur

te ontwikkelen. Zonder natuurervaringen voor kinderen in de stad zullen er in de toekomst dan ook te weinig natuurbeschermers zijn.

Meer groen en natuur in de stad zorgt voor een schonere en gezondere leefomgeving. Het draagt bij aan een gezonde ontwikkeling van kinderen, biedt recreatiemogelijkheden dicht bij huis en vergroot de aantrekkelijkheid van een stad, waarmee het tevens een gunstig effect heeft op het vestigingsklimaat voor bedrijven.

Net als vorig jaar hebben we prioriteiten moeten stellen in onze activiteiten en hebben wij ervoor gekozen ons primair te richten op de opschaling van landschapsherstelwerkzaamheden en lobby in het kader van Deltaplan Landschap, waardoor minder tijd besteed kon worden aan Natuur in de Straat dan gewenst.

In 2018 werd wel de jaarlijkse Gouden Zwaluw weer uitgereikt. Meer over de uitreiking van deze stimuleringsprijs leest u verderop in dit jaarverslag.

4.8 HET DIGITALE LANDSCHAPSARCHIEF

De afgelopen 6 jaar heeft de VNC geparticipeerd in de Stichting Natuurbeelden, in samenwerking met Beeld en Geluid. Daarbij lag de focus van de VNC op cultuurlandschappen met de daarbij horende natuurwaarden. Ongeveer 30 uur aan videobeelden is gemaakt door filmer Michael Sanderson – bekend van ‘de Nieuwe Wildernis’, waarvan ook veel ‘specials’ vanuit de lucht met een drone. Het project Natuurbeelden is januari 2018 afgerond. De VNC kan rechtenvrij over deze digitale catalogus beschikken.

Daarnaast is de VNC ook zelf gestart met het vastleggen van bijzondere cultuurlandschappen. De VNC beschikt daarvoor over een drone, waarmee bijzondere cultuurlandschappen door de seizoenen in beeld worden gebracht.

In 2018 is verder gewerkt aan het vullen van dit digitale landschapsarchief. Beelden zijn ingezet voor diverse projecten van de VNC, zoals het Landschapmuseum, Icoonlandschappen, en social media.

4.9 GOUDEN MISPEL EN GOUDEN ZWALUW

Winnaars Gouden Zwaluw 2018

Op donderdag 7 juni reikte de VNC in LUX in Nijmegen vier Gouden Zwaluwen uit aan personen en organisaties die zich verdienstelijk hebben gemaakt om natuur in straat, wijk of stedelijke omgeving te bevorderen.

De volgende vier projecten ontvingen de Gouden Zwaluw:

- *Project Klinkenbergerplas (gemeente Oegstgeest)*
Voor de metamorfose van een eentonige ontgrondingsplas naar een oase van natuur en landschap, waar educatie en recreatie hand in hand gaan en waar men – omringd door flora en fauna – tot een weldadige rust komt.
- *Vogelpaleizen van Kees Buckens (Rotterdam)*

Voor de kunstzinnige en succesvolle huisvesting van vogels, met oog voor herinnering en hergebruik van materialen, die niet alleen vogels vrolijk stemmen.

- *Landerij De Park (Elst, gemeente Overbetuwe)*

Voor het omzetten van dromen in een blijde werkelijkheid voor jong en oud, verwezenlijkt op landbouwgrond; duurzaam, groen, uitnodigend en leerzaam.

- *Jochem Kühnen (Beek, bij Nijmegen)*

Steun en toeverlaat voor gierzwaluwen en ander stadsleven die als pleitbezorger met alle benodigde instanties het gesprek aangaat, concrete doelen stelt en bereikt.

Winnaars Gouden Mispel 2018

Op donderdag 13 december 2018 heeft de VNC de Gouden Mispel 2018 uitgereikt. De Gouden Mispel is dé jaarlijkse waarderingprijs voor personen en/of organisaties die iets uitzonderlijks hebben betekend voor behoud, herstel of ontwikkeling van het Nederlands cultuurlandschap. De feestelijke uitreiking vond deze keer plaats in Stadsvilla Sonsbeek in Arnhem. Bij hoge uitzondering zijn er in 2018 niet drie of vier, maar maar liefst vijf Gouden Mispels uitgereikt!

De volgende personen en organisaties kregen de Gouden Mispel:

- *Gemeente Berkelland*

Voor de getoonde moed principieel te kiezen voor een stringente handhaving van de kwetsbare waarden van natuur en landschap in de gemeente Berkelland.

Helaas moeten we maar al te vaak constateren dat handhaving bij delicten omtrent landschap vaker uitzondering is dan regel. De gemeente Berkelland is hierop een hoopgevende uitzondering. Uitgegraven houtwallen worden opnieuw aangelegd, gerooide bomen worden terug geplant en waar tot aan de randen van wegen is geploegd, wordt opnieuw ingezaaid. De aan de gemeente Berkelland uitgereikte extra Mispel dient dan ook als stimulans voor andere gemeenten om ook op te treden en zo verloedering van ons landschap tegen te gaan.

- *Sjaak Hoogendoorn (Ijpendam)*

Voor het zoeken naar oplossingen voor de dilemma's in het Laag-Hollandse veengebied, laverend tussen belangen en toch het hoofd biedend aan het schijnbaar onafwendbare wegzinken van dit prachtige landschap, door niet tégen het water te vechten, maar mét het water een uitweg te vinden.

De manier waarop Sjaak Hoogendoorn landbouw en natuur weet te verenigen draagt niet alleen op een positieve manier bij aan de hoogwaterproblematiek van ons land, maar helpt bovendien bij het behoud van soorten als de grutto, de Kievit, de tureluur en de veldleeuwerik. Hij weet daarbij zijn taak als voorzitter van het agrarisch collectief Water, Land en Dijken feilloos te combineren met zijn werk als agrariër.

- *Samen Doen maakt Mooi en Groen (Malden) onder leiding van Tom van Weert*

Voor de verfraaiing van het Lierdal met heggen en boomgaarden en ander landschappelijk schoon, hetgeen heeft geleid tot grote waardering en sociale cohesie bij omwonenden en daarnaast tegenwicht biedt aan negatieve ontwikkelingen voor natuur en landschap.

Het burgerinitiatief Samen Doen maakt Mooi en Groen heeft de laatste open ruimte tussen twee bebouwingsoppervlakten optimaal benut. Waar in de loop der jaren herverkaveling tot schaalvergroting heeft geleid, hebben de vrijwilligers van Samen Doen het prikkeldraad verwijderd en vervangen door heggen, die zelfs gevlochten worden.

- *Peter Harry Mulder en Eline Ringelberg (Muntendam)*

Voor het omzetten van hun liefde voor akkervogels in klinkende resultaten als integraal onderdeel van hun agrarische bedrijfsvoering, zonder te wachten op sturing of ondersteuning van de overheid.

Het stemt hoopvol dat er agrariërs bestaan die vinden dat akkervogels net zozeer bij hun boerderij horen als de gewassen die zij er telen. Met onder meer kruidenrijke akkerranden, struwelen en overhoekjes hebben Peter Harry Mulder en Eline Ringelberg een waarlijk paradijs gecreëerd voor akkervogels en vormen zij het levende bewijs dat een tegenstelling tussen landbouw en natuur niet hoeft te bestaan.

- *Staatsbosbeheer Rivierengebied Oost*

Voor het zichtbaar maken en behouden van cultuurhistorische objecten in natuureservaten en natuurontwikkelingsprojecten. Deze extra Mispel, in ontvangst genomen door cultuurhistorisch medewerker Seline Geijskes, bekroont de rol van Staatsbosbeheer en zijn vrijwilligers bij de instandhouding van symbolen van cultuurhistorie, zoals de koortsboom in de Overasseltse vennen en de motte op de Duivelsberg.

4.10 DAS&BOOM

De stichting Das&Boom zet zich in om het maatschappelijk draagvlak voor de noodzakelijke bescherming van de das in stand te houden en te bevorderen, door middel van het geven van adviezen, voorlichting en educatie. Dit draagvlak is noodzakelijk om de huidige mate van wettelijke bescherming te kunnen continueren.

De Stichting volgt het overheidsbeleid, zo nodig door middel van het aanspannen van gerechtelijke procedures en geeft gevraagd en ongevraagd adviezen ter bevordering van een optimale bescherming van de das. Hulpbehoevende dassen worden door Das&Boom opgevangen en op een verantwoorde wijze uitgezet.

Tevens verstrekt Das&Boom ecologische adviezen, ontwikkelt ze compensatieplannen bij ruimtelijke ingrepen in dassenleefgebied, en worden ontheffingen voor de Wet natuurbescherming voor derden geschreven. Wanneer dassen het veld moeten ruimen om redenen van groot openbaar belang, voert Das&Boom ook de dassenverhuizingen uit.

Door de toenemende bevolking en het bijbehorende ruimtebeslag neemt het aantal interacties tussen mensen en de das toe. Dat betekent voor de nabije toekomst meer ruimtelijke ingrepen in dassenleefgebied, dus meer advieswerk door Das&Boom voor particulieren, bedrijven en overheden, meer dassenverhuizingen, meer schademeldingen en meer dassenslachtoffers.

Een van de grootste uitdagingen voor Das&Boom, in het huidige spanningsveld tussen mensen- en dassenbelangen, is bij de huidige lichte groei van de populatie het draagvlak voor de bescherming van de das te kunnen behouden. Met andere woorden, voorkomen dat dassenbelangen bij ruimtelijke ingrepen in dassenleefgebied gebagatelliseerd worden.

Bij dassenverhuizingen en compensatieplannen werkt Das&Boom nauw samen met de VNC: het streven is dat door Das&Boom geadviseerde compenserende landschapsmaatregelen door de VNC uitgevoerd en beheerd worden. Deze samenwerking is al regelmatig succesvol gebleken.

Das&Boom vangt hulpbehoevende en verweesde jonge dassen op. Daarvoor benut Das&Boom de kennis en faciliteiten, opgebouwd tijdens de afgelopen 35 jaar, om individuele dassenslachtoffers, zoals verkeerslachtoffers en verweesde dassen, op een zinvolle manier te kunnen helpen. Das&Boom beschikt over een bereikbaarheidsdienst, die 24 uur per dag bereikbaar is voor het geven van informatie en advies aan hulpverlenende organisaties en dierenartsen. Na revalidatie zet Das&Boom hulpbehoevende dassen weer uit in de natuur. Ook daarbij wordt de kennis ingezet van afgelopen decennia, zodat de kans op succes zo maximaal mogelijk is.

Advies en onderzoek

Das&Boom beschikt als enige organisatie in Nederland over een actuele database van alle dassenburchten, dassenvoorzieningen en dassenslachtoffers in Nederland. Deze gegevens worden actueel gehouden, en vormen de basis van het ecologisch advieswerk van Das&Boom en worden gebruikt voor het adviseren van faunavoorzieningen op de meest gevaarlijke knelpunten voor dassen.

Bij Das&Boom komen veel meldingen binnen van bedreigde dassenburchten door ruimtelijke ontwikkelingen, van burchtverstoringen, van overlast door dassen of van niet functionerende dassenvoorzieningen.

Er komen regelmatig melding binnen van (vermeende) schade door dassen van agrariërs en particulieren. Das&Boom geeft dan uitleg over de (helaas beperkte) oplossingen en verwijst naar regelingen ter compensatie van bedrijfsmatige schade. Das&Boom zet zich in bij de diverse daarvoor verantwoordelijke provincies voor een toegankelijke regeling voor het volledig vergoeden van deze geleden schade voor agrariërs.

Handhavingsverzoeken worden ingediend en samen met andere organisaties (o.a. milieufederaties) worden zienswijzen of bezwaren ingediend. Eveneens worden in Nederland nog steeds ontheffingen verstrekt die de dassenbelangen niet behartigen, waar Das&Boom dan de nodige tijd in moet steken om die te corrigeren. Daarnaast fungeert Das&Boom ook als vraagbaak voor de meest uiteenlopende zaken betreffende dassen. Het bijhouden van de contacten met de diverse dassenwerkgroepen behoort ook tot de taken van Das&Boom.

Begin 2017 is de nieuwe Wet natuurbescherming in werking getreden. De das is nu niet meer 'strikt' beschermd en ook wordt het verstoren van een dassenburcht niet meer letterlijk genoemd als 'verboden handeling'.

Een verkeerde interpretatie van deze wet heeft al gezorgd voor meer burchtverstoringen. Zo beweerde nota bene een gedeputeerde van de provincie Drenthe dat het in 2017 'makkelijker wordt om dassen te verjagen'. De wettekst in artikel 3.10, namelijk het verbod om 'de verblijf- en voorplantingsplek van de das opzettelijk te beschadigen of vernielen', heeft al veel organisaties, waaronder provincies en gemeentes, op het verkeerde been gezet.

Das&Boom heeft daarom in 2017 en 2018 de meeste provincies beleidsaanbevelingen aangeboden, waarin de noodzaak benadrukt wordt van het beschermen van de das als een kwetsbare diersoort. In de aanbeveling wordt meer uitgelegd en juridisch en ecologisch onderbouwd, dat het verbod op beschadigen of vernielen moet worden opgevat als een verbod op het benadelen van de 'ecologische functionaliteit' van een dassenburcht. Dus ook aantasting van het foerageergebied en bijvoorbeeld versturende activiteiten in de nabijheid van de burcht vallen onder dit verbod. Per provincie is in samenwerking met de zoogdiervereniging een prognose gemaakt van de te verwachten ontwikkeling van de dassenpopulatie.

Daaruit komt naar voren dat de populatie op de meeste locaties nauwelijks meer zal kunnen groeien. Hiermee worden ongefundeerde beweringen van agrariërs over dreigende dassenplagen weerlegd. Diverse provincies hebben positief gereageerd op deze beleidsadviezen van Das&Boom. Deze informatie is ook terug te vinden op de website van Das&Boom.

Voor het jaar 2018 zijn circa 1200 dode, gewonde of verweesde dassen geregistreerd, voor het overgrote deel verkeersslachtoffers. Dat betekent dat de het aantal verkeersslachtoffers het laatste jaar licht is gestegen. Omdat er veel factoren van invloed zijn op het aantal dassenslachtoffers, zegt dat niet direct iets over de ontwikkeling van de populatie. De stijging kan ook deels veroorzaakt zijn door de extreme droogte in 2018, waardoor dassen veel meer wegen moeten oversteken om voldoende voedsel te kunnen verzamelen.

Als een das ten gevolge van een mankement in de dassenvoorziening aan zijn einde kwam, werd de beheerder van de voorziening hiervan op de hoogte gesteld, met het dringende verzoek het mankement direct op te lossen.

Das&Boom heeft in 2018 diverse betaalde opdrachten verricht voor (semi) overheden, adviesbureaus, projectontwikkelaars en particuliere organisaties.

De adviesopdrachten waren zeer divers:

- Dassenverhuizing in Soesterberg
- Passieve dassenverhuizing in Roermond i.v.m. nieuwe oprit N280
- Passieve dassenverhuizing bij landgoed 'Hof te Dieren'
- Voorbereiding aanleg kunstburcht als alternatief voor vernielde burcht op het Arboretum bij Geffen in opdracht van de gemeente Oss
- Voorbereiding dassenverhuizing dassen in spoortalud bij Stavoren voor Prorail
- Voorbereiding actieve en passieve dassenverhuizing ring Utrecht (verbreding A12, A27) in opdracht van Rijkswaterstaat
- Voorbereiding 'spoed'-dassenverhuizing in rivierdijk bij Dieden in opdracht van waterschap Aa&Maas
- Onderzoek compensatiemaatregelen dassenburcht, in verband met bouwplannen op landgoed De Acht Morgen bij Appeltern
- Onderzoek herstelmaatregelen kap bos bij burcht Maashees
- Onderzoek ruimtelijke ingreep Helmond
- Onderzoek gevolgen voor das van Zonnepark Broekstraat bij Voorst
- Onderzoek dassenburcht aan de rand plangebied Park Maashorst
- Ecologische begeleiding compensatieplan Huurlingsedam Wijchen

- Onderzoek mogelijkheden dassentunnels onder Westkanaaldijk, gemeente Heumen
- Overleg mogelijke aanleg kunstburcht gemeente Harderwijk/Provincie Gelderland
- Rapport gevolgen 'Reconstructie N279 Veghel–Asten' voor de das in opdracht van de provincie Brabant
- Onderzoek mogelijke passieve verhuizing Dassenburcht N381 Zweeloo/Wezup

Overlast dassen

In samenwerking met de provincie Limburg is er een pilot project gestart om overlast van dassen bij particulieren op te kunnen lossen. Wanneer het effectief tegengaan van de overlast nadelig zou kunnen uitpakken voor de das, moet er in principe een ontheffing van de Wet natuurbescherming worden aangevraagd. Omdat dit een langdurig en kostbaar traject is, heeft Das&Boom met de provincie Limburg een alternatief bedacht. Das&Boom doet onderzoek naar de overlast en maakt een plan om deze overlast tegen te gaan met minimale risico's voor de das. Op basis van dit plan geeft de provincie middels een 'Bestuurlijk rechtsoordeel' toestemming voor de noodzakelijke werkzaamheden. De gehele ecologisch begeleiding door Das&Boom wordt betaald door de provincie, de kosten van de werkzaamheden zijn voor rekening van de eigenaar van de grond.

Opvangcentrum

Das&Boom zet haar expertise in om hulpbehoevende dassen op een zo terughoudende manier te helpen en draagt deze visie uit. Dat houdt onder meer in dat bij meldingen van jonge dassen terughoudend wordt opgetreden en alleen wordt ingegrepen wanneer het zeker is dat het dier in de natuur niet zal overleven. Bij verweerde dassen wordt geprobeerd de dieren te helpen op de kraamburcht met bijvoeracties.

In het Opvangcentrum werden in 2018 9 dassen opgevangen: 6 volwassen dieren en 3 verweerde jonge dassen. Alle drie verweerde dassen zijn gezamenlijk met behulp van een uitzetren uitgezet in Drenthe, van de 6 volwassenen zijn er 2 uitgezet, 3 geëuthanaseerd en is er 1 gestorven.

Het Opvangcentrum draagt ook de zorg voor een das van het Landschapmuseum van de VNC, een van de weinige plaatsen waar dassen in levende lijve te zien zijn. Dit is zeer belangrijk bij het verwerven van maatschappelijk draagvlak voor de bescherming van deze dieren, voor dassenvoorzieningen en de verbetering van het cultuurlandschap, het leefgebied van deze dieren.

De zorgtaken binnen het opvangcentrum worden uitgevoerd door vrijwilligers. In 2018 waren gemiddeld 15 vrijwilligers betrokken bij de verzorging van opgenomen dassen. Daarnaast verzorgen 3 vrijwilligers samen met vaste medewerkers de zogenoemde bereikbaarheidsdienst, waardoor het Opvangcentrum dag en nacht bereikbaar is voor adviezen rond de hulpverlening aan dassen en andere dringende dassenzaken.

5. FINANCIËEL VERSLAG

5.1 Financiën 2018

De volgende pagina's bieden een overzicht van de balans per 31 december 2018 uit de jaarrekening 2018, de staat van baten en lasten over 2018 uit de jaarrekening 2018 en een toelichting op de lastenverdeling 2018. De volledige jaarrekening, inclusief de hierbij afgegeven controleverklaring, is beschikbaar via het kantoor van de VNC. Als bijlage 1 van dit jaarverslag is toegevoegd de controleverklaring afgegeven bij de samengevatte jaarcijfers 2018.

Vereniging Nederlands Cultuurlandschap
Jaarrekening 2018

BALANS PER 31 DECEMBER 2018

	31 december 2018		31 december 2017	
	€	€	€	€
Activa				
<i>Materiële vast activa</i>				
Grond	1		1	
Inventaris/automatisering	26.679		10.760	
Landbouw materieel (project gebonden)	237.474		180.185	
Transportmiddelen	24.121		32.384	
Opslagruimte/werkplaats	p.m.		p.m.	
		288.275		223.330
<i>Vorraden</i>				
Voorraad verkoopartikelen	1.246		1.418	
		1.246		1.418
<i>Vorderingen</i>				
Debiteuren	21.140		182.763	
Omzetbelasting	16.482		8.029	
Nog te factureren (projecten)	136.593		83.877	
Overige vorderingen	120.298		55.665	
Overlopende posten	4.037		9.635	
		298.550		339.969
<i>Liquide middelen</i>		977.663		1.407.412
Totaal		<u>1.565.734</u>		<u>1.972.129</u>
Passiva				
<i>Reserves</i>				
Continuïteitsreserve	595.177		542.719	
Bestemmingsreserve grondaankoop	75.000		75.000	
		670.177		617.719
<i>Schulden (kortlopend)</i>				
Crediteuren	111.105		156.515	
Loonbelasting/Sociale lasten	17.638		16.725	
Pensioenfonds	13.394		12.718	
Vooruitontvangen projectsubs/inkomsten	664.839		1.082.262	
Te ontvangen facturen (uitvoeringsprojecten)	8.309		10.960	
Overige schulden	80.272		75.230	
		895.557		1.354.410
Totaal		<u>1.565.734</u>		<u>1.972.129</u>

Countus
accountants+adviseurs
VOOR IDENTIFICATIE-

DOELEINDEN BEHORENDE BIJ
CONTROLEVERKLARING D.D.

13 - 5 - 2018

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2018

	werkelijk 2018	begroot 2018	werkelijk 2017
	€	€	€
<i>Baten:</i>			
b Baten van particulieren	165.202	141.900	155.907
Baten van bedrijven	565.318	503.857	494.160
Baten van loterijorganisaties	929.263	929.200	633.667
Baten van subsidies van overheden	186.605	328.678	244.056
Baten van andere organisaties zonder winststreven	66.355	71.893	258.892
Som van de geworven baten	1.912.743	1.975.528	1.786.682
Overige baten	20.537	21.500	28.129
d Som van de baten	1.933.280	1.997.028	1.814.811
<i>Lasten:</i>			
Besteed aan doelstelling			
- Voorlichting en educatie	32.689	40.265	34.435
- Informatiecentrum/landschapstuin	33.497	35.018	36.164
- Deltaplan, beleid en advies	304.590	259.407	364.011
- Collectief Deltaplan landschap	36.715	24.288	10.594
- Deltaplan uitvoering	560.890	756.954	796.597
- Maasheggen	428.331	410.869	132.415
- Natuur in de straat	8.713	8.884	6.422
- Groen/blauwe Rijn alliantie (Otter)	152.004	136.285	0
- Das&Boom, opvang&advies	181.160	164.792	179.595
c	1.738.589	1.836.762	1.560.233
a Wervingskosten	11.021	31.032	11.790
Beheer en administratie			
- Kosten beheer en administratie	131.212	129.234	144.257
e Som der lasten	1.880.822	1.997.028	1.716.280
Resultaat	52.458	0	98.531
Resultaatbestemming			
Toevoeging/onttrekking aan:			
- continuïteitsreserve	52.458	0	23.531
- bestemmingsreserve grondaankoop	0	0	75.000
	52.458	0	98.531

Procentueel aandeel kosten eigen fondsenwerving
t.o.v. baten eigen fondsenwerving (a : b)

0,6% 1,6% 0,7%

Volgens richtlijnen van het CBF dient het procentueel aandeel kosten eigen fondsenwerving t.o.v. baten eigen fondsenwerving (a:b) beneden de 25% te liggen. De VNC streeft ernaar dit percentage onder de 10% te houden. Voor 2018 is dit percentage 0,6%

Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling

92,4% 92,0% 90,9%

De VNC streeft er naar om het aandeel lasten besteed aan doelstelling t.o.v. totale lasten (c : e) meer dan 85% te laten zijn. Voor 2018 bedraagt dit percentage 92,4%

Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling

89,9% 92,0% 86,0%

De VNC streeft er naar om meer dan 85% van de baten aan de doelstelling te besteden (c : d). Voor 2018 komt dit percentage uit op 89,9%.

Bijlage A Uitvoeringskosten 2018

Bestemming	Doelstelling										Wervingskosten	Beheer en administratie	totaal 2018	begroot 2018	
	Voorlichting en educatie	Landschap-museum	Collectief Deltaplan Landschap	Deltaplan beleid en advies	Landschaps herstelprojecten	Natuur in de straat	Maasheggen NPL	de Groen-Blauwe Rijn alliantie (otter)	Das&Boom (Opvang& advies)						
Lasten															
Subsidies en bijdragen															
Attracties															
Aankopen en verwervingen															
Uitbesteed werk	23.328	22.103	1.429	56.783	251.905										
Publiciteit en communicatie															
Personeelskosten	8.138	8.194	28.518	206.845	221.274	7.055	81.177	105.344	1.199	115.920	843.630	803.828			
Huisvestingskosten	376	985	2.082	12.604	19.413	510	3.329	9.557	44	4.705	59.355	56.400			
Kantoor- en algemene kosten	739	1.932	4.087	24.734	38.097	1.001	6.533	18.756	86	9.234	116.484	117.000			
Afschrijvingskosten	108	283	599	3.624	30.201	147	957	2.748	13	1.353	41.687	49.800			
totale uitvoeringskosten	32.689	33.497	36.715	304.590	560.890	8.713	428.331	152.004	11.021	131.212	1.880.822	1.642.028			

	Werkelijk 2018	Begroot 2018	Werkelijk 2017
--	----------------	--------------	----------------

Gemiddeld aantal personeelsleden*

Totaal bezoldiging bestuurders en toezichthouders

De bestuurders H. Keerweer (voorzitter) en D. Smid (penningmeester) ontvangen voor hun bestuursinzet ieder €1.500 vrijwilligersvergoeding

Leningen, voorschotten en garanties verstrekt aan bestuurders en toezichthouders

* uitgedrukt in fulltime arbeidsplaatsen

De VNC streeft er naar om de kosten voor beheer en administratie onder de 20% van de totale uitvoeringskosten te houden. Voor 2018 is dit percentage 7,0%.

De kosten worden, daar waar mogelijk, direct toegerekend aan alle kostendragers van de organisatie en zijn verantwoord onder 'uitbesteed werk'.

De personeels-, huisvestings-, kantoor- en algemene- en afschrijvingskosten en rente worden toegerekend aan alle kostendragers op basis van het aantal gerealiseerde arbeidsuren.

VOOR IDENTIFICATIE-
DOELEINDEN BEHORENDE BIJ
CONTROLEVERKLARING D.D.
13-5-2019

Countis
accountants+adviseurs

5.2 Begroting 2019

	begroot 2019	
<i>Baten:</i>		
Baten van particulieren	148.150	b
Baten van bedrijven	909.342	
Baten van loterijorganisaties	793.824	
Baten van subsidies van overheden	120.500	
Baten van andere organisaties zonder winststreven	0	
Overige baten	16.350	
Som der baten	1.988.166	d
<i>Lasten:</i>		
Besteed aan doelstelling		
- Voorlichting/PR en educatie	37.834	
- Landschapsmuseum	39.973	
- Deltaplan beleid en advies	321.955	
- Collectief Deltaplan landschap	24.235	
- Maasheggen en NPL	292.624	
- Landschapsherstelprojecten	822.697	
- Natuur in de straat	14.943	
- De Groen-Blauwe Rijn alliantie (otter)	134.327	
- Das&boom, opvang&advies	172.712	
	<u>1.861.300</u>	c
Werving baten		
- Kosten eigen fondsenwerving	15.236	a
- Kosten gezamenlijke acties	0	
- Kosten acties derden	0	
- Kosten verkrijging subsidies overheden	0	
- Kosten van beleggingen	0	
	<u>15.236</u>	
Beheer en administratie		
- Kosten beheer en administratie	111.630	e
Som der lasten	1.988.166	f
Resultaat	0	
Resultaatbestemming		
Toevoeging/onttrekking aan:		
- continuïteitsreserve	0	
- bestemmingsreserves	0	
- herwaarderingsreserve	0	
- algemene reserve	0	
- bestemmingsfonds	0	
	<u>0</u>	
	<u>0</u>	
<i>Procentueel aandeel kosten eigen fondsenwerving t.o.v. baten eigen fondsenwerving (a : b)</i>	10,3%	
<i>Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling t.o.v. lasten (c : f)</i>	93,6%	
<i>Procentueel aandeel lasten besteed aan doelstelling t.o.v. baten (c : d)</i>	93,6%	
<i>Procentueel aandeel lasten besteed aan beheer en administratie t.o.v. totale lasten (e : f)</i>	5,6%	

6. JAARPLAN 2019

6.1 INLEIDING

2019 wordt het jaar waarin de VNC het tweede Icoonlandschap bekend zal maken. Naast de jaarlijkse uitreikingen van de Gouden Zwaluw en de Gouden Mispel, zal de VNC ook Icoonlandschappen jaarlijks onderscheiden. Het betreft landschappen van de hoogst denkbare kwaliteit. Ze bestaan uit een rijk en nog goed leesbaar landschap. Naast de historische componenten kunnen ze ook nieuwe eigentijdse kwaliteiten hebben. Soms zijn ze extra 'verrijkt' door diepgewortelde tradities of door een nog hechte logische verbinding tussen landschap en de gebouwde omgeving. Of door een zeer hoge biodiversiteit, die door het landschap zelf is aangelokt en gebleven is.

In 2019 zullen we verder werken aan de bescherming en vervolmaking van het Maasheggen gebied. Niet alleen aan Brabantse, maar ook aan Limburgse kant.

In 2018 is een start gemaakt met het enten van kruiden/bloemen in weidestroken langs de hagen, om de noodlijdende insectenwereld te helpen aan te sterken. In 2019 en volgende jaren willen we dit verder uitrollen naar meerdere locaties.

De buitendienst van de VNC groeit gestaag. Er worden steeds meer kilometers gemaakt, met een kwalitatief hoogwaardige uitstraling. Dit is van het aller grootste belang om het goede voorbeeld te geven. Ook in 2019 zullen kansen niet onbenut gelaten worden om deze groei door te zetten.

In 2019 zal de energietransitie extra inzet vragen. Vanwege de gebrekkige sturing vanuit de overheid, leidt het tot verspilling van landbouwgrond, cultuurlandschappen en zelfs natuur, biodiversiteit en grondstoffen. De VNC blijft zich in deze onafhankelijk opstellen. We zullen toetsen aan wet- en regelgeving, daarbij telkens alternatieven naar voren trachten te brengen.

Soorten als de otter en de das zullen blijvend in de belangstelling staan. Via de Groen Blauwe Rijn Alliantie krijgt de otter artificiële verblijfplaatsen aangeboden langs saaie kale water oevers. Het betreft oases voor verschillende planten en dieren, waar onder andere ijsvogels en oeverzwaluwen baat bij zullen hebben.

En de das - succesvol teruggebracht van het randje van uitsterven - mag zich ook komend jaar verheugen op onze warme belangstelling en beschermacties.

6.2 ORGANISATIE

BESTUUR

Binnen het bestuur van de VNC zal in 2019 de eerste termijn van Dedde Smid, penningmeester/secretaris, eindigen. Hij zal zich tijdens de ALV in 2019 herkiesbaar stellen. Het bestuur bestaat op dit moment uit 6 leden. Er wordt naar gestreefd om in de komende periode tot een stabiele minimale bezetting van 7 leden te komen.

PERSONEEL EN VRIJWILLIGERS

Voor 2019 is een personeelsgrootte van 16,10 fte begroot, een lichte groei ten opzichte van 2018. In de begroting van 2019 is bij de personeelslasten een inflatiecorrectie van 1,5% toegepast.

De VNC heeft een vrijwilligersbeleid opgesteld, waarbij het uitgangspunt is om het werken en omgaan met vrijwilligers te professionaliseren zodat het aantal vrijwilligers de komende jaren kan groeien, met behoud van betrokkenheid en plezier in het werk, zowel bij de VNC-medewerker als de vrijwilliger, waardoor vrijwilligers daadwerkelijk het gevoel krijgen erkend en gewaardeerd te worden.

In 2019 zal actief versterking gezocht worden voor de vrijwilligersgroepen 'groenbeheer' en 'Gastheer/gastvrouw Landschapmuseum'.

SMART:

- *Herkiesbaar stellen penningmeester*
- *Geen groei personeelsbestand voorzien*
- *Aantrekken 6 nieuwe vrijwilligers*

6.3 VOORLICHTING , FONDSENWERVING EN LEDEN

LANDSCHAPMUSEUM

- *Begrotingspost 'Landschapmuseum' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2019*

In 2017 heeft de naamswijziging van het Informatiecentrum Nederlands Cultuurlandschap naar het Landschapmuseum plaatsgevonden. Om de drempel voor een bezoek zo laag mogelijk te houden is besloten om met ingang van 2017 geen entree meer aan bezoekers te vragen, dit in het kader van het verspreiden van onze boodschap aan een zo groot mogelijk publiek. Voor 2019 zal verder ingezet worden op groei van het bezoekersaantal.

COMMUNICATIE

- *Onderdeel van begrotingspost 'Voorlichting/PR en educatie' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2019*

Bij de uitvoeringen van de projecten en programma's in 2018 zal elke mogelijk benut worden om deze VNC-activiteiten onder de aandacht te brengen van de diverse media. Actief zullen voor ieder project media-momenten gekozen worden, en aangeboden worden aan de meest geschikte mediakanalen. Daarbij wordt gebruik gemaakt van verkregen beeldmateriaal uit het project 'Het digitale landschapsarchief' van de VNC.

FONDSENWERVING EN LEDEN

- *Begrotingspost 'Eigen fondsenwerving' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2019*

In 2017 zullen voor verschillende (lopende) projecten aanvragen gedaan worden bij fondsen/subsidieverstrekkingen. De komende twee jaren gaat de VNC een strategie ontwikkelen om fondsenwerving meer aan specifieke projecten te koppelen.

De komende jaren willen we interessanter worden voor onze bestaande leden en deze nadrukkelijker informeren en waar mogelijk betrekken bij onze activiteiten. Daarbij zal de inzet van sociale media geïntensiveerd worden, o.a. door publicatie van wekelijkse vlogs.

Drie financiële wervingsacties onder leden gepland.

Voor wat betreft het werven van leden hebben verschillende uitgevoerde testcases afgelopen jaren helaas de beperkte mogelijkheden laten zien voor een kleine organisatie als de VNC. Grote campagnes zijn niet voor de VNC weggelegd. De VNC richt zich daarom op 'face to face' werving; nodigen, rondleiden en werven onder potentiële doelgroepen.

SMART:

- *Inzet op verdere groei bezoekers Landschapmuseum*
- *Creëren van minimaal 1 mediamoment per project/programma*
- *Creëren van minimaal 2 mediamomenten rondom de overkoepelende doelstelling van de VNC*
- *Drie financiële wervingsacties onder de leden/donateurs*
- *Leden behouden en voortzetting gerichte werving*
- *Start ontwikkeling strategie koppeling fondsenwerving aan projecten*
- *Optimalisatie inzet social media/wekelijkse vlogs*
- *Financiële aanvragen voor projecten uitzetten bij 2 grotere fondsen en 4 kleinere fondsen.*

6.4 PROJECTEN/PROGRAMMA'S VERENIGING NEDERLANDS CULTUURLANDSCHAP

BELEIDSBEINVLOEDING

- *Onderdeel van begrotingspost 'Beleidsbeïnvloeding/advies'*

De VNC wil zich in 2019 (meer) gaan richten op een aantal beleidsmatige thema's die meer aandacht zullen vragen. De landschapsvriendelijke boeren lijden zwaar onder de inkrimping van de veestapel en onder de hectaretoeslag regels uit Europa, waarbij landschapselementen door de Nederlandse overheid uit de agrarische perceelregistratie worden gehouden. Samen met LTO, Natuurmonumenten en LandschappelNL zetten wij druk op de minister. Druk wordt ook verder opgevoerd door vergelijkend onderzoek te doen hoe andere EU-lidstaten hier mee omgaan en ook met het GLB

Voorts vraagt de Energietransitie (plaatsing zonneparken/windmolens) extra inzet. Daarbij spelen zowel cultuurlandschapsbelangen, als dassenbelangen extra zwaar, omdat zonneparken met name versneld aangelegd dreigen te worden in de dassenrijke cultuurhistorische waardevolle landschappen. Veel extra werk zal nodig zijn om dergelijke projecten – in strijd met wet- en regelgeving en RVO-richtlijnen - aan de kaak te stellen, juridisch te bevechten en telkens alternatieven naar voren te brengen.

Verder zal de VNC doorgaan om de urgentie rondom landschap en biodiversiteit hoger op de maatschappelijke agenda te krijgen.

ADVIES

- *Onderdeel van begrotingspost 'Beleidsbeïnvloeding/advies'*

De VNC heeft de afgelopen jaren voor diverse organisatie/instanties/overheden (betaald) adviezen opgesteld met betrekking tot landschapsbeheer/herstel, en opstellen van landschapsvisies. Voor 2019 wil de VNC deze opdrachtenportefeuille verder uitbreiden. Op deze wijze kan de VNC enerzijds met het geven van deskundig advies op het gebied van landschapsontwikkeling en -behoud haar doelstellingen verder realiseren, en anderzijds worden extra inkomsten gegenereerd.

Een traject waar de VNC al enkele jaren bij betrokken is, en inzet op verdere continuering, is het Buitenland van Rhoon.

Verder zijn/worden visies opgesteld voor verschillende gemeentes in het maasheggengebied.

SMART

- *Continuering traject Buitenland van Rhoon*
- *Inzet op behalen van minimaal 3 tot 5 betaalde adviesopdrachten voor 2019.*

ICOONLANDSCHAPPEN

- *Onderdeel van begrotingspost 'Deltaplan beleid en advies' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2019*

In 2018 is de VNC de nieuwe campagne Icoonlandschappen gestart. Grote delen grote delen van onze soms duizenden jaren oude natuurrijke agrarische cultuurlandschappen zijn reeds verdwenen door ruilverkaveling, wegeaanleg, delfstofwinning en verstedelijking.

Gelukkig zijn er ook gebieden die desondanks overeind zijn gebleven en hun cultuurlandschappelijke en -historische waarden hebben weten te behouden. Landschappen die vertellen hoe mooi, rijk en inspirerend ons land kan zijn, waar de geschiedenis nog zichtbaar is en waar wilde flora en fauna bewaard zijn gebleven. Gebieden die als zodanig een nationale voorbeeldfunctie hebben en van een onomstreden iconische waarde zijn voor het Nederlandse cultuurlandschap, oftewel: Icoonlandschappen.

De VNC gaat deze landschappen belonen met de waardering die zij verdienen. Een onderscheiding die een buitengewoon compliment geeft aan de bewoners van zo'n gebied en deze zodoende voorziet van een waardering met nationale uitstraling. Een erkenning waardoor iedereen in Nederland weet waar deze icoonwaardige cultuurlandschappen liggen.

Nationale icoonlandschappen worden genomineerd en onderscheiden. Daarbij gaat het niet om geldbedragen, maar om de eer, de herkenbaarheid in cultuurlandschappelijk en cultuurhistorisch opzicht, en om de erkenning van hoge kwaliteit en gastvrijheid die bezoekers ervaren.

Jaarlijks zullen 1 tot 2 unieke gebieden de erkenning krijgen die ze als nationale icoonlandschappen voor heel Nederland op de kaart zullen zetten.

SMART

- *Bekendmaking tweede Icoonlandschap van Nederland, zomer 2019*
- *Doorontwikkeling verdere te nomineren locaties*

LANDSCHAPSHERSTEL

De afgelopen jaren heeft de vereniging fors geïnvesteerd in de professionalisering van de eigen groen-uitvoeringsploeg, zoals de aanschaf van machines, het betrekken van een nieuwe werkschuur, cursussen voor groenmedewerkers en een nieuw beheermanagementprogramma. De projectenportefeuille heeft de afgelopen jaren een gestage groei doorgemaakt. Doel is deze groei voort te zetten, d.m.v. consequente acquisitie en consistent kwaliteitswerk tegen een concurrerende prijs.

SMART

- *uitvoering van de lopende meerjarige uitvoeringsprojecten*
- *Onderhoud landschapselementen bij diverse terreinbeherende instanties*
- *Onderhoud voor het Collectief Deltaplan en gemeente(n) in de Maasheggen*
- *Uitvoering terreinbeheer Wylerberg en Duivelsberg;*
- *Regulier onderhoud van landschapselementen op landgoederen;*
- *Periodieke uitvoering van beheermaatregelen voorbeeldgebied Ooijpolder-Groesbeek.*

PROGRAMMA MAASHEGGEN

Tijdens het Goed Geld Gala 2016 heeft de vereniging een prachtige bijdrage uit de extra trekking mogen ontvangen van de Postcodeloterij om een van onze oudste cultuurlandschappen en grootste aaneengesloten heggenlandschappen te redden. In combinatie met het agrarisch natuurbeheer, wat

het mede door VNC opgerichte Collectief Deltaplan Landschap in de Maasheggen wordt uitgevoerd, is een goede basis gelegd voor een opknopbeurt van het gebied.

Er is een intensief gebiedsproces gestart waarin voor 2019 gewerkt gaat worden o.a. aan het verder uitvoering geven van een nieuw meerjaren uitvoeringsprogramma voor de Noordelijke Maasvallei en een herijking van het Brabants Natuurnetwerk met meer flexibiliteit en mogelijkheden voor herstel van heggen.

De activiteiten voor het extra project Postcodeloterij en het collectief Deltaplan Landschap worden hieronder nader toegelicht.

Extra project postcodeloterij

- *Begrotingspost 'Maasheggen Postcodeloterij'*

In 2016 heeft VNC een donatie ontvangen van de Nationale Postcodeloterij om ons oudste cultuurlandschap de Maasheggen te redden. VNC heeft het doel om de Maasheggen te beschermen, te herstellen en te ontwikkelen en hanteert met ondersteuning van het loterijgeld hiervoor verschillende strategieën. Het project zal afgerond worden in 2021. In 2018 is reeds een belangrijke pijler in de doelstellingen verwezenlijkt: de procedure voor het verkrijgen van de UNESCO Man and Biosphere status is succesvol doorlopen. De Brabantse Maasheggen zijn officieel benoemd tot UNESCO-biosfeergebied. Biosfeergebieden belichamen een unieke relatie tussen natuurlijk en cultureel erfgoed. De Maasheggen zijn nu het enige biosfeergebied van Nederland.

Er zal verder gewerkt worden aan het Maasheggenboek, en verschillende vlechtcurssussen zullen worden georganiseerd. Verder zal de VNC verder gaan met het innemen van strategische grondposities en het vestigen van zakelijke rechten, daarmee een multiplier effect creërend, en op deze wijze een zo'n groot mogelijk oppervlak van Maasheggen te kunnen herstellen, en duurzaam te beheren.

SMART

- *Aankoop 4 hectare landbouwgrond*
- *Organisatie 2 cursussen heggenvlechten*
- *Productie beeldmateriaal/ tekst Maasheggenboek*

Collectief Deltaplan Landschap

- *Begrotingspost 'Collectief Deltaplan Landschap'*

In 2015 is als enige landelijke collectief naast de 39 regionale collectieven de Coöperatieve Vereniging Deltaplan Landschap U.A opgericht door Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, Stichting Werkgroep Grauwe Kiekendief en het Louis Bolk Instituut. Waar de regionale collectieven vooral een organisatorische rol aannemen, proberen we als landelijk collectief met onze kennisachtergrond grotere natuur- en landschapswinsten na te streven.

De huidige regeling ANLB loopt tot en met 2021. In deze periode wordt voor het agrarisch natuurbeheer invulling gegeven aan het kwaliteitshandboek, contractvorming en

contractbeheer, ecologische monitoring en een nieuwe gebiedsofferte voor hetzelfde gebied voor de vrijvallende contracten agrarisch natuurbeheer in 2019.

De VNC gaat er vooralsnog vanuit dat de regeling ANLB voor een volgende periode 2022-2027 zal worden voortgezet.

SMART

- *voortzetting bestuur*
- *invulling geven aan kwaliteitshandboek*
- *uitvoering beheer onder contract staande 40.000 meter maasheggen.*
- *werken aan opschaling Maasheggen en indienen nieuwe gebiedsofferte voor 1 sept 2019*
- *coördinatie contractvorming en contractbeheer, ecologische monitoring en audit*

GROENBLAUWE RIJNALLIANTIE

- *Begrotingspost 'Groen-Blauwe Rijn Alliantie (otter)' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2019*

De Groen-Blauwe Rijn Alliantie (GBRA) heeft de ambitie te komen tot een duurzame en stabiele otterpopulatie in het Gelderse Poort in Nederland en het Rijngebied in Duitsland. Hier bevindt zich een kleine populatie otters. Belangrijk projectdoel is het verbeteren van de migratie-mogelijkheden voor otters. De verschillende Duitse en Nederlandse partners hebben hiervoor de handen ineen geslagen; ieder met inbreng van hun eigen kennis en kunde en ervaring. Partijen zijn niet alleen natuur- en landschapsorganisaties (zoals Stichting Ark en de VNC), maar ook bijvoorbeeld het waterschap, Rijkswaterstaat en de provincie Gelderland.

De GBRA heeft haar ambities in een project neergelegd, wat in juni 2017 door Interreg V is gehonoreerd.

De VNC neemt in dit driejarige project de realisatie en monitoring van 'stepping stones' voor haar rekening. Langs waterwegen in het project gebied zullen op ongeveer 40 plekken deze 'stepping stones' worden aangelegd; een voor Nederland nieuw en uniek concept, gebaseerd op behaalde successen in Groot-Brittannië. Het betreft oases voor verschillende planten en dieren, in de omliggende agrarische woestijnen. In verschillende watergangen ontbreekt habitat voor diersoorten zoals de otter waardoor de migratiemogelijkheden beperkt worden. Op beloop- en bezwembare afstand van elkaar worden otterholts geplaatst: ondergrondse, veilige en droge plekken waar otters kunnen overnachten of jongen kunnen baren. Deze gaan wij combineren met ijsvogelwanden en – waar passend – oeverwaluwanden.

SMART

- *Meewerken aan het vergroten van de kennis en de uitwisseling van kennis over de ontwikkeling van uiterwaarden, het functioneren van ecologische corridors en de ontwikkeling van de populatie otters en trekvissen teneinde integrale planning en beheermaatregelen te verbeteren.*
- *Plaatsing/inrichting 15 stepping stones: otterholts, in combinatie met ijsvogelwanden en oeverwaluwanden.*

HET DIGITALE LANDSCHAPSARCHIEF

- *Onderdeel van begrotingspost 'Voorlichting/PR en educatie' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2019*

De VNC heeft geparticipeerd in de Stichting Natuurbeelden, in samenwerking met Beeld en Geluid. Daarbij lag de focus van de VNC op cultuurlandschappen met de daarbij horende natuurwaarden. Ongeveer 30 uur aan videobeelden is gemaakt door filmer Michael Sanderson – bekend van 'de Nieuwe Wildernis', waarvan ook veel 'specials' vanuit de lucht met een drone. Het project Natuurbeelden is in 2017 afgerond. De VNC kan rechtenvrij over deze digitale catalogus beschikken. Daarnaast is de VNC in 2015 ook zelf gestart met het vastleggen van bijzondere cultuurlandschappen. De VNC beschikt daarvoor over een drone, waarmee bijzondere cultuurlandschappen door de seizoenen in beeld worden gebracht.

In 2019 zal verder gewerkt worden aan het vullen van dit digitale landschapsarchief. Beelden worden ingezet voor diverse projecten van de VNC, zoals het Landschapmuseum, Icoonlandschappen, en social media.

SMART

- *Productie nieuw beeldmateriaal: vastleggen 12 verschillende cultuurlandschappen*
- *Inzet beelden t.b.v. social media en projecten van de VNC*

GOUDEN MISPEL EN GOUDEN ZWALUW

- *Onderdeel van begrotingspost 'Kantoor- en algemene kosten' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2019*

De VNC zal in 2019 haar Gouden Mispel en Gouden Zwaluw uitreiken. De Gouden Mispel als onderscheiding zal uitgereikt worden aan drie personen of organisaties die een uitzonderlijke of essentiële bijdrage hebben geleverd aan de bescherming of ontwikkeling van het Nederlands Cultuurlandschap. De Gouden Zwaluw zal uitgereikt worden als stimuleringsprijs voor vergroening van steden.

SMART

- *Uitreiking Gouden Mispel december 2019*
- *Uitreiking Gouden Zwaluw juni 2019*

DAS&BOOM

- *Begrotingspost 'Das&Boom' uit Bijlage A Uitvoeringskosten 2019*

In 2019 zullen door Das&Boom weer diverse betaalde opdrachten uitgevoerd worden voor (semi) overheden, adviesbureaus en particuliere organisaties. Zo zullen gegevens (dassenburchtlocaties en/of dassenslachtoffers) verstrekt worden, of advies gegeven worden.

Das&Boom is afgelopen jaren diverse malen ingeschakeld bij dassenverhuizingen. Das&Boom werkt alleen mee aan het verhuizen van dassenburchten als aan specifieke criteria wordt voldaan. Bij het adviseren bij inrichtingsplannen wordt door Das&Boom zoveel mogelijk gezocht naar synergievoordelen voor landschapsontwikkeling en kennisuitwisseling met de VNC. Voor 2019 staat een dassenverhuizing gepland.

Het opvangcentrum van de Stichting Das&Boom zal zich, net als voorgaande jaren, met haar expertise en accommodatie in blijven zetten voor de revalidatie van gewonde dassen, het grootbrengen van verweesde dassen en het uitzetten van opgevangen en herstelde dieren.

SMART

- *Uitvoering dassenverhuizingsproject*
- *Diverse adviesopdrachten*
- *Opvang hulpbehoevende dassen*

7. VERANTWOORDINGSVERKLARING

Drie principes

Het bestuur van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap onderschrijft de volgende principes:

1. Binnen de instelling dient de functie 'toezicht houden' (vaststellen of goedkeuren van plannen, en het kritisch volgen van de organisatie en haar resultaten) duidelijk te zijn gescheiden van het 'besturen' dan wel van de 'uitvoering'.
2. De instelling dient continu te werken aan een optimale besteding van de middelen zodat effectief en doelmatig wordt gewerkt aan het realiseren van de doelstelling.
3. De instelling streeft naar optimale relaties met belanghebbenden, met gerichte aandacht voor de informatieverschaffing in de inname en verwerking van wensen, vragen en klachten.

1. Scheiding tussen de functies toezicht houden, besturen en uitvoeren

Het bestuur is belast met het besturen van de vereniging overeenkomstig de statuten en het huishoudelijk reglement. De vereniging kent een directeur, die door het bestuur wordt benoemd. De directeur voert de doelstellingen van de vereniging uit, rekening houdend met de daarbij door het bestuur aangegeven prioriteiten en staat daarin tevens de andere verenigingsorganen bij. De directeur, onder verantwoordelijkheid van het bestuur, is belast met de voorbereiding en de uitvoering van de besluiten van het bestuur, alsmede met het beheer van de terreinen binnen door het bestuur aangegeven kaders. Binnen door het bestuur te stellen kaders, is de directeur verantwoordelijk voor zijn, door het bestuur bepaalde, werkzaamheden, waaronder kunnen vallen personeelsbeheer en -beleid, het financiële beleid en beheer van de vereniging, alsmede de inzet van middelen ten behoeve van zijn functie. De kaders waarbinnen de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de directeur vallen, zijn vastgelegd in een door het bestuur vastgesteld directiestatuut.

Het toezicht houden gebeurt door de leden van de vereniging via de algemene ledenvergadering. Aan de algemene ledenvergadering komen in de vereniging alle bevoegdheden toe die niet door de wet of de statuten aan het bestuur zijn opgedragen. Het bestuur brengt op een algemene ledenvergadering, binnen zes maanden na afloop van het verenigingsjaar, zijn jaarverslag uit en doet, onder overlegging van een balans en een staat van baten en lasten, rekening en verantwoording over zijn in het afgelopen verenigingsjaar gevoerd bestuur.

2. Optimale besteding van middelen

Iedere vier jaar wordt een meerjarenbeleidsplan opgesteld (het huidige plan loopt van 2019-2022) met daarin een meerjarenbegroting. Het meerjarenbeleidsplan wordt uitgewerkt in een jaarplan met daarin per project de geconcretiseerde en meetbare doelstellingen en activiteiten. Projecten worden zoveel mogelijk SMART geformuleerd: specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdgebonden.

Verbeterpunten n.a.v. evaluaties worden indien mogelijk doorgevoerd in lopende projecten en zijn aandachtspunten voor toekomstige projecten.

3. Optimale relaties met belanghebbenden

De belanghebbenden van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap zijn divers. De communicatie is met name agenderend, stimulerend en inspirerend. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van verschillende soorten media en uitingen zoals website, ledenblad, social media, studiedagen/symposia, interviews, memo's, pleitnota's.

Ideeën, wensen en opmerkingen worden waar mogelijk meegenomen als input voor nieuwe projecten/besluitvorming.

Klachten worden afgehandeld volgens de klachtenprocedure uit het Handboek Procedures van de VNC, om zo te komen tot verbetering.

De belanghebbenden worden onderverdeeld in de volgende groepen:

- **Leden**

De informatievoorziening naar de leden van de VNC verloopt via het kwartaalblad *Landschappelijk*, specifiek en incidenteel via e-mail of mailing, de jaarlijkse algemene ledenvergadering, het Landschapmuseum en via de website/social media.

- **Vrijwilligers**

Uitgangspunt van het vrijwilligersbeleid van de VNC is het werken en omgaan met vrijwilligers te professionaliseren zodat het aantal vrijwilligers de komende jaren kan groeien, met behoud van betrokkenheid en plezier in het werk, zowel bij de VNC-medewerker als de vrijwilliger, waardoor vrijwilligers daadwerkelijk het gevoel krijgen erkend en gewaardeerd te worden.

Bij verschillende werkzaamheden kan een netwerk van vrijwilligers worden ingezet. De communicatie verloopt via het kwartaalblad *Landschappelijk*, regelmatig inhoudelijke 'updates' per e-mail en werkoverleggen. Regelmatig wordt input aan de vrijwilligers gevraagd voor verbeteringen.

- **Raad van Advies**

De VNC hecht veel waarde aan de mening en ideeën van de RvA. De communicatie verloopt via het kwartaalblad *Landschappelijk*, email en brainstormbijeenkomsten. Deze brainstormbijeenkomsten geven waardevolle input, waarmee de organisatie aan de slag gaat.

- **Overheden en politiek**

Primaire insteek van het Deltaplan voor het landschap van de VNC is het geven van een krachtige impuls aan de kwaliteit van ons landschap. Biodiversiteit, cultuurhistorie en recreatieve ontsluiting vormen daarbij richtsnoeren om de eigenaren en beheerders van het landelijke gebied in staat te stellen deze extra landschapszorg duurzaam voor hun rekening te nemen. Om dit te bereiken vindt gevraagd en ongevraagd beleidsbeïnvloeding plaats op politiek, bestuurlijk en ambtelijk (rijks, provinciaal en gemeentelijk) niveau.

- **Maatschappelijke organisaties**

De VNC werkt veel samen met maatschappelijke organisaties. Afstemming en/of samenwerking en informatie-uitwisseling met maatschappelijke partijen vindt plaats als dat gezien het krachtenveld logisch is, bijvoorbeeld om te anticiperen op bepaalde politieke of beleidsmatige beslissingen op het gebied van landschaps-, natuur-, milieu-, water-, landbouw-, of plattelandsbeleid.

- **Bedrijven**

Samen met banken, pensioenfondsen, woningbouwcorporaties, energiebedrijven, vastgoedexploitanten, (groene) zakenlieden en financieel deskundigen worden mogelijke financieringsconstructies uitgekristalliseerd en getoetst op haalbaarheid. Verrassende ontmoetingen door het benaderen van het bedrijfsleven voor financiering van een groene constructie als het Deltaplan, leveren interessante inzichten en draagvlak op.

- **Kennisinstellingen**

De VNC treedt, al dan niet op verzoek, in contact met kennisinstellingen zoals universiteiten en onderzoeksinstituten en wetenschappelijke bureaus van politieke partijen. Wij proberen ons gedachtegoed in wetenschappelijke kringen te ventileren door onderzoekers, docenten en studenten te inspireren met het Deltaplan voor het Landschap in de breedste zin van het woord. Dit doen we door middel van strategische samenwerkingsverbanden, het verzorgen van lezingen en/of colleges, het volgen en verzorgen van studiedagen, het bezoeken van en participeren in symposia, veldbezoeken, publicaties in (vak-) en opiniebladen, etc.

- **Financiers**

Via projectaanvragen / evaluaties / rapportages wordt aan de financiers een duidelijk beeld van de organisatie en het betreffende project geschetst. Voor zover passend binnen de doelstellingen van de organisatie wordt rekening gehouden met de met ideeën, opmerkingen, wensen en klachten van de financiers.

De Nationale Postcode Loterij is een belangrijke partner voor de VNC. Sinds 2009 ontvangen wij van de loterij een jaarlijkse bijdrage van € 500.000,-. Aantrekkelijk is dat de steun meerjarig is en de bijdragen vrij te besteden zijn. Met deze bijdragen heeft de VNC vele extra mooie projecten kunnen verwezenlijken.

BIJLAGE 1: Controleverklaring afgegeven bij de samengevatte jaarcijfers 2018

Countus accountants + adviseurs
Audit

Dokter Slotteweg 2
8025 AV Zwolle
Postbus 10055
8000 GB Zwolle

Telefoon 038-4552600
Website www.countus.nl
E-mail info@countus.nl

Bankrek. NL33RABO0377397555
K.v.K.nr. 05059718
Beconnr. 196903
BTW nr. NL806030483B01

VERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: het bestuur van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap

Ons oordeel

Bijgesloten financieel verslag "paragraaf 5.1 financiën 2018" van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap te Ubbergen is ontleend aan de gecontroleerde jaarrekening 2018 van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap.

Naar ons oordeel is het bijgesloten financieel verslag 2018 in alle van materieel zijnde aspecten consistent met de gecontroleerde jaarrekening 2018 van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap.

Het financieel verslag "paragraaf 5.1 financiën 2018" bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2018;
2. de staat van baten en lasten over 2018 en;
3. bijlage A uitvoeringskosten 2018.

Financieel verslag

Het financieel verslag bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van de in Nederland geldende RJ-Richtlijn 650 Fondsenwervende organisaties. Het kennisnemen van het financieel verslag en onze verklaring daarbij kan derhalve niet in de plaats treden van het kennisnemen van de gecontroleerde jaarrekening van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap en onze controleverklaring daarbij. Het financieel verslag en de gecontroleerde jaarrekening bevatten geen weergave van gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden sinds de datum van onze controleverklaring van 13 mei 2019.

De gecontroleerde jaarrekening en onze controleverklaring daarbij

Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij de gecontroleerde jaarrekening 2018 van Vereniging Nederlands Cultuurlandschap in onze controleverklaring van 13 mei 2019.

Vestigingen

- Almere
- Assen
- Doetinchem
- Dronten
- Emmeloord
- Emmen
- Enschede
- Groenlo
- Hardenberg
- Joure
- Leeuwarden
- Markelo
- Mill
- Odijk
- Ommen
- Oldenzaal
- Raalte
- Staphorst
- Steenwijk
- Vriezenveen
- Wageningen
- Zeewolde
- Zwolle

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de samengevatte jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het jaarverslag 2018, met daarin opgenomen het financieel verslag "paragraaf 5.1 financiën 2018, in overeenstemming met de gecontroleerde jaarrekening 2018.

Onze verantwoordelijkheden

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over het financieel verslag op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 810 'Opdrachten om te rapporteren betreffende samengevatte financiële overzichten'.

Zwolle, 23 mei 2019

Countus accountants + adviseurs

Origineel getekend

J.H.M. Spijker

Registeraccountant